

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABA TUTUMLARINA İLİŞKİN ALGILARININ
PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ VE SALDIRGANLIK
DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Serpil ÇINAR

İstanbul, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABA TUTUMLARINA İLİŞKİN ALGILARININ
PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ VE SALDIRGANLIK
DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Serpil ÇINAR

Öğrenci No:

140790029

Danışman:

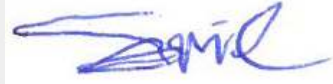
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin anne baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi” başlıklı bu çalışmanın; akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerinin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtirim. 13/04/2016

Aday: Serpil ÇINAR

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

30.1.4.1...2016

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **140790029** numaralı **Serpil ÇINAR**'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*İlköğretim 3. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarına İlişkin Algılarının Problem Çözme Becerisi ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 19.04.2016 tarih ve 2016/16 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (66) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Neslim Güvender DOKSAT
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR
(Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi)

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgilerinden istifade ettiğim, çalışmam da beni yönlendiren ve destekleyen, mesleki bilgi ve tecrübeleriyle yaşamımın her alanında yanımda olduğunu hissettiren değerli Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ'ye, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca, sevgiyle ve sabırla alternatifleri göstermekten yılmayan hayallerimin peşimden koşmam için dimdik yanımda duran maddi manevi katkılarıyla her türlü sıkıntıda yardımına koşan, var olmamı sağlayan ve varlıklarıyla beni mutlu eden canım annem Fildes ÇINAR'a , canım babam Ali ÇINAR'a, canım ablam Sibel ÇINAR ve canım kardeşim Ahmet ÇINAR'a çok teşekkür ederim.

Hayal ettiklerimi gerçekleştirmem için beni destekleyen, yönlendiren, yanımda duran, zorlandığım süreçlerde bana sabırla destek olan ve cesaretlendiren Dilhan ÇORA'ya teşekkür ederim.

Serpil ÇINAR

Adı-Soyadı : Serpil ÇINAR
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2016
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Anne Baba Tutumu, Problem Çözme Becerisi, Saldırganlık

ÖZ

İLKÖĞRETİM 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA TUTUMLARINA İLİŞKİN ALGILARININ PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ VE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde anne baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmada problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeylerinin anne baba tutumları ve demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya 100 kız, 100 erkek olmak üzere toplam 200 öğrenci katılmıştır. Katılanların anne baba tutumlarını nasıl algıladıklarını ölçmek için Anne Baba Tutum Ölçeği, problem çözme becerilerini ölçmek için Çocuklar için Problem Çözme Envanteri, saldırganlık düzeylerini ölçmek için Çocuk Saldırganlık Ölçeği ve kendilerine ilişkin bilgilere ulaşmak için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney-U Testi, Kruskal Wallis H-Testi, Faktör Analizi, Spearman Korelasyon Testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, saldırganlık seviyesi ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında erkeklerin kızlara oranla saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Demokratik anne baba tutumunda çocukların problem çözme becerisi seviyeleri artarken otoriter anne baba tutumunda problem çözme seviyeleri azalmıştır. Otoriter anne baba tutumunda çocukların saldırganlık seviyeleri artarken, demokratik anne baba tutumunda saldırganlık seviyeleri azalmıştır.

Name and Surname : Serpil ÇINAR
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Hüseyin EBADİ
Degree and Date : Master's degree, 2016
Major : Clinical Psychology
Key Words : Parents' Attitude, Problem Solving Skills, Aggression

ABSTRACT

THE IMPACT OF GRADE 3 AND 4 STUDENTS' PERCEPTION OF THEIR PARENTS ATTITUDE ON THEIR PROBLEM SOLVING SKILLS AND AGGRESSION LEVELS

This research aims to determine the impact of grade 3 and 4 students' perception of their parents' attitude on their problem solving skills and aggression levels and whether problem solving skills and aggression levels differ depending on parents' attitude and demographic variables. A total of 200 students consisted of 100 males and 100 females participated in this study. 'Parents' Attitude Scale' to measure parental attitudes, 'Problem Solving Skills Scale' to quantify the level of problem solving skills, 'Child Aggression Scale' to quantify the level of aggression and Personal Information Form" developed by the researcher to get personal information of the participants were employed. In data analysis, Mann Whitney-U Test, Kruskal Wallis H-Test, Factor Analysis and Spearman Correlation were used. According to the research results, in democratic parental attitude, the level of problem solving skills increases whereas in authoritarian attitude, the level of problem solving skills decreases. In authoritarian attitude, the level of aggression increases whereas in democratic parental attitude, the level of aggression decreases. When we looked at the results of the relation between aggression and genders, boys have higher level of aggression than girls.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
SİMGELER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Problem	2
1.2.1.Alt Problemler	3
1.3. Hipotezler	3
1.4. Sayıtlılar	4
1.6. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	5
1.7. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Anne Baba Tutumu	7
2.1.1.Anne Baba Tutumlarıyla İlgili Modeller:	8
2.1.1.1.Psikodinamik Model	8
2.1.1.2. Davranışçı Model.....	9
2.1.1.3.Baumrind'in Sınıflandırılması	9
2.1.1.4. Martin ve Maccoby'nin Modeli	10
2.1.2.Anne Baba Tutumlarının Kuramsal Çerçeve Sınıflandırılması	11
2.1.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu	11
2.1.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu.....	12
2.1.2.3. Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu	12
2.1.2.4. Koruyucu Anne Baba Tutumu	13

2.1.2.5.İlgisiz Anne Baba Tutumu	13
2.1.2.6. Tutarsız Anne Baba Tutumu	14
2.2. Problem	14
2.2.1. Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi	15
2.2.2. Problem Çözme Aşamaları	17
2.2.3. Problem Çözme Kuramları	18
2.2.3.1. John Dewey'in Yansıtımlı Düşünce Kuramı	18
2.2.3.2. Karl Popper ve Problem Çözme	19
2.2.3.3. Mountrouse ve 5 Aşamalı Problem Çözme Süreci	19
2.2.3.4. Alex Osborn'un Problem Çözme Kuramı.....	20
2.2.3.5. Bandura'nın Problem Çözme ve Kendine Yeterlik Modeli .	21
2.3.Saldırganlık Tanımı	21
2.4.Saldırganlık Türleri.....	23
2.5.Saldırganlık Kuramları	25
2.5.1. Biyolojik Kuram	25
2.5.2. İçgüdü Kuramları	27
2.5.2.1. Psikanalitik Kuram	27
2.5.2.2.Etolojik Kuram	28
2.5.2.3. Engellenme-Saldırganlık Kuramı	29
2.5.2.4. Bilişsel Kuram	29
2.5.2.5. Sosyal Öğrenme Kuramı	30
2.6. Konu ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	31
2.6.1. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar	31
2.6.2. Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar	32
2.6.3. Saldırganlık İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	36
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	36
3.3.Verİ Toplama Araçları	36
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu (KBF)	36

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ).....	37
3.3.3.Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri	40
3.3.4. Çocuk Saldırganlık Ölçeği	42
3.4.Verilerin Toplanması	44
3.5.Verilerin İstatistiksel Analizi	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, YORUM VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma ve Yorum	72
5.2.Öneriler	77
KAYNAKÇA.....	78
EKLER	85
Ek-1 (Kişisel Bilgi Formu)	85
Ek-2 (Anne Baba Tutum Ölçeği)	87
Ek-3 (Problem Çözme Becerisi Envanteri)	91
Ek-4 (Çocuk Saldırganlık Ölçeği).....	92
Ek-5 (İzin Yazıları)	93
ÖZGEÇMİŞ	95

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa no:

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Çocukların Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=200)	45
Tablo.4.2: Çocukların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı ...	47
Tablo.4.3: Çocukların Problem Çözme Becerisi ve Saldırganlık Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarına Göre Grubun Dağılımı	47
Tablo 4.4: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması	48
Tablo 4.5: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Grupların Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması	49
Tablo 4.6: Çocukların Yaşları İle Bireylerin Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanteri ve Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..	50
Tablo 4.7: Çocukların Yaşları İle Bireylerin Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ...	51
Tablo 4.8: Çocukların Kaçınıcı Sınıfta Okuduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması.....	52
Tablo 4.9: Çocukların Kaçınıcı Sınıfta Okuduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması	53
Tablo 4.10: Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	54
Tablo 4.11: Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	55

Tablo 4.12: Çocukların Kaç Kardeş Olduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	56
Tablo 4.13: Çocukların Kaç Kardeş Olduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	57
Tablo 4.14: Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması.....	58
Tablo 4.15: Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	59
Tablo 4.16: Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması.....	61
Tablo 4.17: Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	62
Tablo 4.18: Çocukların Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması.....	63
Tablo 4.19: Çocukların Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması.....	64
Tablo 4.20: Çocukların Okul Başarılarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	65
Tablo 4.21: Çocukların Okul Başarılarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	66

Tablo 4.22: Çocukların Karakter Yapısına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	67
Tablo 4.23: Çocukların Karakter Yapılarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması	68
Tablo 4.24: Çocukların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar, Problem Çözme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ve Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	69

SİMGELER LİSTESİ

N	: Denek sayısı
p	: Anlamlılık düzeyi
SS	: Standart sapma
F	: F değeri
X	: Ortalama

KISALTMALAR

ABTÖ: Anne Baba Tutum Ölçeği

Akt : Aktaran

Ark : Arkadaşları

Bkz : Bakınız

Çev : Çeviren

KBF : Kişisel Bilgi Formu

SPPS : Statistical Package for Social Sciences

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Çocuğun hayatı boyunca taşıyacağı kişiliği doğum öncesinde başlayarak hayatının sonuna kadar etkileri ailesi tarafından atılmaktadır. Anne ve babanın tutum ve davranışları çocuğun sosyal, psikolojik, bilişsel, fiziksel ve cinsel gelişimini etkilemektedir.

Çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemi çocukların çevreleri ile etkileşimlerinden en çok etkilendikleri dönem olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun gelecek yaşantısındaki kişilik yapısı, anne ve babaların onlar için oluşturduğu tutumlar, davranışlar ve doğru bir şekilde rol model olmaları doğrultusunda şekillenmektedir. Çocuk, anne ve babasını taklit ederek onları model olarak benimser. Sağlıklı bir şekilde kurulan ilişki çocuğun ileride daha mutlu, huzurlu ve başarılı olmasını sağlamaktadır. Anne, baba ve çocuk arasında sağlıklı bir ilişki kurulamadığında çocuklar hem gelişim alanlarında hem de çevresiyle problemler yaşamaktadır.

Anne baba tutumları çocukların gelişimini pek çok alanda etkilemektedir. Etkilenen durumlardan bazıları problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeyleridir. Yapılan araştırmalar anne baba tutumlarının çocukların problem çözme becerisini ve saldırganlık düzeyini etkilediğini ortaya koymuşlardır. Anne ve babalarını otoriter ve ilgisiz algılayan çocukların saldırganlık düzeylerinin yüksek ve problem çözme becerilerinin düşük olduğu bulunmuştur (Kılınç, 2012, s.31).

Çalışmanın giriş başlıklı bu bölümünde, problem, hipotez, amaç, önem, varsayım, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmektedir. İlk bölümde çalışmanın problemi tanımlanarak; bu kapsamda çalışmanın amacı, önemi, varsayımı, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilecektir. İkinci bölümde; anne baba tutumları, problem çözme becerisi ve saldırganlık kavramları, alanda yapılan diğer araştırmacılar ve çalışmaları ile birlikte ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Üçüncü bölümde, verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem, kullanılan ölçekler ve istatistik tekniklere yer verilecektir. Dördüncü bölümde, çalışmadan elde edilen

bulgular ve bunlara yapılan yorumlar bulunmaktadır. Son bölüm ise, elde edilen veriler ışığında ulaşılan tartışma, sonuç bölümü ve önerilerden oluşmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma İlköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin anne baba tutumlarını nasıl algıladıkları, anne baba tutumlarına ilişkin algılarının onların problem çözme becerilerini ve saldırganlık düzeylerini ne derece etkilediğini incelemek amacı ile yapılmıştır. Anne baba tutumlarının problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisi incelenmiştir.

1.2. Problem

Bu problemler doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin anne tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerileri üzerinde etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerileri üzerinde etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
3. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin anne tutumlarına ilişkin algılarının saldırganlık düzeyleri üzerinde etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin baba tutumlarına ilişkin algılarının saldırganlık düzeyleri üzerinde etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
5. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin problem çözme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.1.Alt Problemler

1. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında problem çözme becerileri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
3. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında anne tutumlarına ilişkin algı düzeyleri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında baba tutumlarına ilişkin algı düzeyleri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.Hipotezler

Araştırmanın problemlerinden yola çıkarak hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

1. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin anne tutumlarına ilişkin algı düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
2. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin baba tutumlarına ilişkin algı düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
3. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin anne tutumlarına ilişkin algı düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.
4. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin baba tutumlarına ilişkin algı düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.
5. İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin problem çözme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında negatif ilişki vardır.

6. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında anne ve baba tutumlarına ilişkin algı düzeyleri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark vardır.
7. Farklı cinsiyetteki ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencileri arasında problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi açısından anlamlı bir fark vardır.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan çocukların, Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri ve Çocuk Saldırganlık Ölçeği'nde yer alan soruları gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu'nun katılımcıların sosyodemografik özelliklerini; Anne Baba Tutum Ölçeği'nin katılımcıların anne baba tutumlarına ilişkin algı düzeylerini, Çocuklar için Problem Çözme Envanteri'nin problem çözme becerilerini; Çocuk Saldırganlık Ölçeği'nin ise katılımcıların saldırganlık seviyelerini ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.
2. İstanbul ilinde Küçükçekmece ilçesinde yaşayan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 200 kişiden toplanan veriler ile sınırlıdır. Kasım 2015 ile Aralık 2015 tarihleri arasında Küçükçekmece Mustafa Kemal Paşa İlkokulu'nda okuyan 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasından rastlantısal yöntemle seçilen 200 öğrenci oluşturmaktadır.
3. Katılımcıların anne baba tutumlarına ilişkin algı düzeylerini 'Anne Baba Tutum Ölçeği'nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

4. Problem çözme becerileri ‘ Çocuklar için Problem Çözme Envanteri’ nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

5. Saldırganlık düzeyleri ‘ Çocuk Saldırganlık Ölçeği’ nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.6.Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Çocuğun yaşamı boyunca taşıyacağı kişiliği ilk olarak ailesi tarafından şekillenmektedir. Ebeveynlerin tutum ve davranışları çocuğun davranışlarını etkilemeye başlar. Bu yönlendirme ve sergilenen tutumlar çocuğun psikolojik, sosyal, bilişsel, fiziksel, cinsel ve ahlaki gelişimini etkilemektedir.

Çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemi çocukların çevreleri ile etkileşimlerinden en çok etkilendikleri dönemdir. Çocuğun gelecek yaşantısındaki kişilik yapısı anne ve babaların onlar için oluşturduğu örnek davranışlar ve doğru bir şekilde rol model olmaları doğrultusunda şekillenmektedir. Yapılan araştırmalar olumlu anne baba tutumlarının çocukların problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeyi üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Bu araştırmada, elde edilecek sonuçlara göre anne baba tutumlarının çocukların problem çözme becerilerine ve saldırganlık düzeylerine etkisini göstermesi açısından önemlidir. Problem çözme yaklaşımı ve saldırganlık düzeyleri çerçevesinde ilköğretim öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan “Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri’ nin ve Çocuk Saldırganlık Ölçeği alanda bir boşluğu doldurduğu aşîkârdır. Literatürde daha çok yetişkinler için geliştirilmiş ölçekler bulunmaktadır. Ancak bu ölçekler ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerisine ilişkin davranışlarını ve saldırganlık düzeylerini ölçebilecek yeterlilikte değildir. Bu eksiği tamamlamak adına geliştirilen ölçekler alana önemli bir katkı sağlamıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen sonuçların ailelere ve eğitimcilere somut bir veri sunacağı, önceki çalışmalara katkı sağlayarak, sonraki çalışmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.7.Tanımlar

Anne Baba Tutumu: Ebeveynlerin çocuğun psikolojik, sosyal ve kişilik gelişimlerini etkileyecek olumlu ya da olumsuz tepkide bulunmalarıdır. (Yavuzer, 1998, s.141).

Problem Çözme Becerisi: Kişiyi çözüme ulaştırmayı sağlayan, öğrenilenlerin problemin çözümünde kullanılabilme düzeyidir (Bilen, 1999, Akt Bezci, 2010).

Saldırganlık: Birine ya da herhangi bir şeye zarar vermek maksatıyla yapılan davranışlardır (Kağıtçıbaşı, 1999, Akt Ulusoy, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İkinci bölümde, araştırmaya konu olan anne baba tutumları, problem çözme becerisi ve saldırganlık ile ilgili kuramsal bilgilere, konu ile ilgili yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Anne Baba Tutumu

Çocuklarla anne baba ilişkisinde en önemli unsur sergilenen tutum ve davranışlarıdır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri davranışlar, tepki ve tutumlar, ebeveynlerin çocuk ile olan ilişkisinin yönünü belirler. Anne baba tutumları çocukların fiziksel, psikososyal, bilişsel, dil ve cinsel gelişimlerini etkilemektedir.

Anne baba ve çocuk arasındaki ilişkinin temeli ebeveynlerin sergiledikleri tutum ve davranışlara bağlıdır. Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri tutum ve davranışlarıyla çocuğun davranışlarını etkiler ve çocuklar için rol model oluştururlar (Demircioğlu, 2012, s.29).

Ebeveynlerin kendi anne ve babalarından öğrendikleri davranış kalıpları, yaşadıkları çevre, eğitim durumları gibi etmenlerle beraber kendi kişilik özelliklerinin de çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediğini ifade etmiştir (Erginbay, 2014, s.28).

Anne baba tutumları çocuğun grup içinde dengeli birey olmasını sağlayarak, sosyal ortamda kabul görmesine ortam hazırlayarak, toplumsallaşmayı öğrenebilmek için kabul edilen uygun davranış biçimlerini içeren model oluşturarak, uyum için gerekli sözlü ve toplumsal alışkanların kazanılmasına yardımcı olarak, yaşam ortamında karşılaştığı sorunlara çözüm getirerek, okul ve sosyal yaşamında başarılarını yeteneklerini geliştirerek, ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım ederek sosyal gelişimine etki eder.

Anne babaların tutumları ve davranışları çocuğun sağlıklı bir gelişim sağlamasını ve sağlam sosyal ilişkiler kurmasını etkiler. Pozitif çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun hem kendisine hem de topluma yararlı bir kişi olmasına yardımcı olur. Negatif çocuk yetiştirme tutumları farklı davranış problemlerine sebep olacaktır (Yavuzer, 1998, s.126).

Maslow, yaşamın ilk yıllarında ebeveynlerin sergiledikleri sevginin çocuğun kişilik gelişiminde olumlu yansımaları olduğunu savunmuştur. Maslow'a göre anne ve babaların, çocuğun fizyolojik ihtiyaçlarının yanında, saygı görme ve sevilme ihtiyaçlarına da karşılamaya önem vermeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Maslow ile aynı görüş içerisinde olan kişiler, tüm toplumlarda ailenin, çocuğun kişilik, psikolojik ve sosyal gelişimi üzerinde etkili olan ilk ve tek sosyal ortam olduğunu savunmuşlardır (Öztürk 1990, s.97, Yıldız-Bıçakçı 2004, s.173).

Anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar çeşitli modellerle sınıflandırılmakla birlikte, anne baba tutumları bu çalışmada demokratik anne baba tutumu, aşırı hoşgörölü anne baba tutumu, koruyucu annem baba tutumu, otoriter anne baba tutumu, tutarsız anne baba tutumu ve ilgisiz anne baba tutumu olmak üzere altı başlık altında gruplandırılarak ele alınacaktır.

2.1.1. Anne Baba Tutumlarıyla İlgili Modeller:

Bu bölümde anne baba tutumlarıyla ilgili psikodinamik model, davranışçı model, Baumrind'in sınıflandırması ve Martin ve Maccoby'nin modeline yer verilmiştir.

2.1.1.1. Psikodinamik Model

Freud, çocuğun kişilik gelişiminde anne babanın tutumunun etkili olduğunu söylemiştir. Özellikle çocuğun yaşamının ilk beş yılının kişiliğin gelişimi için önemli bir dönem olduğunu savunmuştur Psikoanalitik teoriye göre 4- 5 yaşına kadar kız ve erkek çocuklarının anneleriyle kendilerini özdeşleştiklerini, bu dönemde babanın pek önemli olmadığını ileri sürmüştür. (Yeşilyaprak 2003, s: 62).

Psikodinamik modele göre biyolojik köken gelişimin en temel belirleyicisidir. Ebeveyn beklentileri ile toplumsal beklentiler arasında da çatışma olmaktadır. Çocuğun libidinal ihtiyaçları ile aile arasındaki etkileşim çocuğun gelişim süreci üzerinde etkilidir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağa ilişkin farklılıklar bulunmaktadır. Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağ aileden aileye farklılık göstermektedir. Bu durumda ebeveyn tutumlarının farklılığına bağlanmaktadır. (Yavuzer, 1998, s.68).

2.1.1.2.Davranışçı Model

Davranışçı model, dış ortamdan gelen olumlu pekiştireçlerin çocuğun gelişimini nasıl şekillendirdiğini araştırmıştır. Davranışların tutumlardan daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Anne baba tutumlarını anne ve babaların davranışları açısından sınıflandırılmışlardır.

Çocuğun gelişimindeki bireysel farklılıklar çocuğun yaşadığı öğrenme ortamında farklılıkları yansıtır. Davranışçılara göre anne baba tutumu bu ortamı açıklayan davranış örüntülerinden oluşur (Yılmaz 2000, s. 7(3).).

2.1.1.3.Baumrind'in Sınıflandırılması

Baumrind yaptığı araştırmalar sonucunda anne baba tutumlarıyla ilgili kuramsal temel oluşturmuştur. Baumrid ebeveynlerin tutumlarını sınıflandırmak için okul öncesi çocuklara yönelik ev ortamında laboratuvar çalışmaları ve gözlemler gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmalar sonrasında otoriter, demokrat ve izin verici olmak üzere üç temel anne baba tutumu stili ortaya koymuştur. Otoriter ailelerde kurallar ve sınırlar etkindir ve kurallara sorgulamadan uyulması istenir. Çocuk kurallara uymadığında anne baba tarafından cezalandırılır. Bu tarz ailelerde anne baba ve çocuk iletişimi iyi değildir. Demokratik ailelerde, anne baba ve çocuk ilişkisi olumludur. Anne ve babalar çocuklarına karşı ilgili ve sıcak davranırlar. Çocuklarının kurallara uygun davranmasını isterler. Aldıkları kararlarda çocukların da fikri alınır. Bu ailelerde çocukların kendisini ifade etmesi ve bağımsız düşünmenin cesaretlendirilmesi önemlidir. İzin verici ailelerde, çocuğa sınır koyma, kurallara uygun davranma söz

konusu değildir. Çocukların davranışları kontrol edilmez. Sınırsız bir destek vardır. Çocuk tam bir serbestlik içerisinde (Hanımoğlu, 2010, s.28) .

Baumrind, anne baba tutumlarını dört boyut içerisinde incelemiş ve bu boyutlara göre sınıflandırmasını oluşturmuştur. Bu boyutlar; kontrol, bakım/destek, açık iletişim ve olgunluk beklentisi boyutlarıdır. Kontrol boyutu, anne baba tarafından konulan kurallara çocukların ne derece uyması gerektiğini gösterir. Açık iletişim boyutu, anne baba karar verirken çocukların düşüncelerine ne derece önem verdiklerini gösterir. Olgunluk boyutu, anne babaların çocuklarını zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları için ne derece cesaretlendirdiklerini ve teşvik ettiklerini gösterir. Bakım-destek boyutu ise anne babaların çocuk ile olan ilişkilerinde ne derece ilgili, sıcak ve yakın olduklarını göstermektedir (Erginbay, 2014, s. 35).

2.1.1.4. Martin ve Maccoby'nin Modeli

Martin ve Maccoby 1980'li yıllarda yaptıkları çalışmalar sonucunda anne baba tutumlarını talepkarlık ve duyarlılık olmak üzere iki boyutta incelemişlerdir.

Anne baba duyarlılık boyutu, çocuğun bireyselliğini ne derece kabul ettiği ve destekleyici karşılık verme derecesi olarak açıklanmaktadır. Anne baba talepkarlık boyutu ise çocuktan olgun ve sorumlu davranışlar bekleme derecesi olarak tanımlanmaktadır.

Ebeveynler duyarlılık ve talepkarlık boyutları açısından birbirinden farklı davranışlar göstermektedirler. Bazı aileler çocuklarına karşı çok umursamaz/reddedici olurken bazı aileler çocuklarına karşı çok sıcak, samimi ve destekleyici olabilmektedir. Bazı aileler çocuklarından çok şey talep ederken, bazıları ise çocuklarına fazla özgürlük sağlamaktadırlar.

Baumrind tarafından dört temel anne baba tutumu tanımlanmıştır. Daha sonra Maccoby ve Martin (1983) tarafından anne baba tutumları demokratik, otoriter, izin verici ve ihmalkar olarak yeniden sınıflandırılmıştır. Demokratik anne baba tutumunda, duyarlılık ve talepkarlık boyutu yüksektir. Otoriter anne baba tutumunda ise duyarlılık boyutu düşük, talepkarlık boyutu yüksektir.

Maccoby ve Martin, Baumrind'in izin verici tutumunu iki şekilde incelemiştir. Bunlar müsamahakar izin-verici anne babalar ve ihmalkar izin verici anne babalardır. Müsamahakar izin-verici anne baba tutumunda, sınır ve kurallar yoktur. Anne baba çocuğuna ilgili ve hoşgörülü bir şekilde davranır. İhmalkar izin verici anne babalar ise çocukların davranışlarına sınır ve kurallar getirmezler. Çocuklarına karşı ilgili, samimi ve sıcak değillerdir (Erginbay, 2014, s. 35).

2.1.2. Anne Baba Tutumlarının Kuramsal Çerçeve Sınıflandırılması

Anne baba tutumları, demokratik anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu, aşırı hoşgörülü anne baba tutumu, koruyucu anne baba tutumu, ilgisiz anne baba tutumu ve tutarsız anne baba tutumu olmak üzere altı başlık altında incelenmiştir.

2.1.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Sevgi, saygı ve hoşgörünün herhangi bir koşula bağlanmadığı demokratik anne baba tutumunun çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve kişilik gelişimine katkısı diğer tutumlara göre daha yüksek olduğu vurgulanmıştır. Demokratik anne baba çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vererek onlara içten sevgi gösterir. Bu tutumda belirli kural ve sınırlar koyularak çocukların bağımsız davranmasına izin verilir. Çocukların denetlenmekten çok gerekli görüldüğü durumlarda yönlendirme ve yaptırımlar uygulanır bu durumda çocuğun bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulur (Bolattekin, 2014, s. 29).

Demokratik tutuma sahip anne babalar çocukları ayrı bir birey olarak görüp onlara değer verirler. Çocukları sorumluluk duygusunun ve bağımsız bir kişilik gelişiminin oluşması için teşvik ederler.

Bu tutumunda kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları net bir şekilde çizilmiştir. Bu sınırlar içinde çocuğun özgürce davranmasına izin verilir. Demokratik tutumun olduğu ailelerde yetişen çocuklar düşüncelerini serbestçe söyleyebilen, kendine güvenen, sorumluluk duygusu gelişmiş, insanlara saygı gösteren, kendini geliştiren, yaratıcı fikirler geliştiren bireylerdir (Mutallimova, 2014, s. 42).

2.1.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu

Otoriter ebeveyn tutumu sergileyen anne babalar çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve kişilik gelişimlerine önem vermezler. Çok katı disiplin uygulayarak konulan kurallara itiraz edilmeden uyulmasını isterler.

Otoriter anne-babaya sahip çocuklar anne-babanın istediğinden farklı davrandıklarında cezalandırılma ile karşı karşıya kalırlar. Çocuklar duygu ve düşüncelerini bastırırlar. Bastırdıkları öfke ve kızgınlık duygularını açıkça ifade edemezler. İstenmeyen davranışlar sözel ve fiziksel şiddet ile engellenebilir. Çocukların cezalandırılması ve öfke duygusunun bastırılması onlarda saldırganlık yaratır (Hanımoğlu, 2010, s.34).

Otoriter ailede yetiştirilen çocuklarda, anne ve babaya karşı sevgisizlik, ilişki kurmada desteğe ihtiyaç duyma, duygularını ifade edememe, korku, kaygı, güvensizlik gibi özellikler gözlemlenmektedir (Günalp, 2007, s.41).

2.1.2.3. Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Aşırı hoşgörülü anne baba tutumunda çocuk anne ve babaya hükmederek davranır ve onlara çok az saygı gösterirler. Bu tutumla yetişen çocuklar çevresindeki bireylere de hükmetmek isterler. Ebeveynler bu davranışlar karşısında çocuğun davranışlarını hoşgörüyle karşılar. Çocuğun davranışlarına sınırlar ve kurallar koyulmaz. Aile, çocuğun isteklerine ve beklentilere uygun davranışlar sergiler. Bu çocuklar da sosyal hayatında hakkı olmadıkları hakları almaya çalışırlar.

Çocuk uyumlu davranışlar sergilemediğinde verilen ceza yeterli olmaz veya ertelenir, unutulur. Ancak bu ana babalar hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırma eğilimi gösterirler. Bu durumda çocuk sorumluluk almayan, ben merkezli ve şımarık yetişir (Mutallimova, 2014, s.43)

2.1.2.4. Koruyucu Anne Baba Tutumu

Koruyucu tutum ülkemizde sıklıkla karşılaştığımız bir tutum modelidir. Çocuğun yakınında bulunan yetişkinler çocuğun yapması gereken şeyleri çocuk üzülsün, yorulmasın, zorlanmasın düşüncesiyle kendileri yapmak isterler. Bu şekilde tutum sergileyen yetişkinler çocuğun gelecekteki hayatlarına zarar vermektedirler (Gök, 2010, s.31).

Koruyucu anne baba tutumunu sergileyen yetişkinler çocukların kendi kendisine herhangi bir şeyi yapma fırsatı vermemektedir. Bu sebeple çocuklar kendisini koruyamaz. Koruyucu tutumla yetiştirilen çocuklar diğer bireylere karşı aşırı bağımlılık, düşük özgüven, duygusal kırgınlıklar ve isyankar davranışlar göstermektedir.

Anne babanın aşırı koruyucu tutumu, ergenlik sürecinde çocukların sosyal duygusal gelişimlerini, bağımsız bir birey olmalarını ve sosyalleşmelerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Çocuklara kendilerini tanımlarına imkan vermemek, aileye bağımlı olmalarına ve sosyal duygusal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu tutumla yetiştirilmiş çocuklar bağımlı, talepkar, ürkek, inatçı, çabuk mutsuz olan, huzursuz, dikkatsiz kişilik özellikleri göstermektedir (Dinçer, 2008, s. 33).

2.1.2.5.İlgisiz Anne Baba Tutumu

İlgisiz anne baba tutumu kontrol, kabul ve ilginin çok düşük olduğu yetiştirme modelidir. Ebeveynler çocuklarına zaman ayırmaz ve onlarla ilişki kurmazlar. Çocuğu kendilerinden uzak tutmak isterler ve çocuğun işlerine engel olacaklarını düşünürler. Anne baba çocuğu ihmal eder ve sosyal duygusal gelişimlerini önemsemezler. İlgisiz tutumun uç noktasında çocuk istismarın olabileceği vurgulanmıştır.

Anne baba çocuğun ilgi, ihtiyaç ve beklentilerinden habersizdir. Çocuk ile ilişki kurulmadığı için sevgi bağı oluşmaz ve kontrol de yapılmaz. Çocuğun istenilen davranışı sergilemesi için herhangi bir pekiştireç kullanılmaz. Anne babayı rahatsız

etmediği sürece çocukta bir sorun görülmez. Rahatsız ettiğinde ise çocuğa karşı olumsuz bir tutum sergilerler (Demircioğlu, 2012, s.36)

Yapılan araştırmalar ilgisiz anne baba tutumuyla yetiştirilen çocukların sorunlu bağımlılık gösterdiğini ve sosyal, duygusal, bilişsel, fiziksel gelişimlerinin de yetersiz olduğu göstermiştir (Bolattekin, 2014, s.29).

2.1.2.6. Tutarsız Anne Baba Tutumu

Tutarsız anne baba tutumunda çocuğa karşı öngörülemeyen bir disiplin anlayışı vardır. Kimi zaman çocuğa aşırı hoşgörü gösterilirken kimi zaman da aşırı sert bir tutum gösterilir. Bu tutarsızlık ebeveynlerin davranışları arasındaki tutarsızlık olabileceği gibi annenin hoşgörü gösterdiği bir duruma babanın aşırı sert tepki göstermesi de olabilir. Anne babanın birbirine uymayan tutum ve davranışları çocukta çatışmalara sebep olmaktadır.

Bu durumda çocuk hangi davranışın uygun olup olmadığına karar veremez ve bu durumda çocukta iç çatışmalara, huzursuzluklara, güvensizliğe, kararsız, şüpheli, dengesiz ve tutarsız bir kişilik yapısının oluşmasına sebep olmaktadır (Yavuzer, 1998, s.31).

2.2. Problem

İnsanlar, yaşamını sürdürebilmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için farklı alanlarda mücadele etmektedir. Bu durum insanları problemle karşı karşıya bırakmaktadır. İnsanların yaşamındaki başarısı karşılaştıkları problemlerle baş edebilme becerisine bağlıdır. Böylece karşılaşılan problemleri çözme kabiliyetine sahip olması kişilerin yaşamlarını olumlu bir şekilde etkilemektedir.

Bingham (1998) problemi, bireyin istediği amaca ulaşması için elde ettiği güçlerinin önüne çıkan engel olarak açıklamıştır (Bezci, 2010, s.46).

Morgan (1999) ise problemi, bireyin amacına ulaşma çabaları sırasında engellerle karşılaştığını ve bireyin engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumu olarak tanımlamıştır (Çetinkaya, 2013, s.14)

Türnükli ve Yeşildere (2009) problemi, bireyin karşılaştığı durumu çözmeye karşı istek uyandıran ve çözülmesi gereken bir sorun olarak ifade etmiştir (Gömleksiz, Bozpolat, 2010, s.24)

Dinçer (1995) problemi, bireyin hedefine ulaşırken engellenme durumu ile karşılaşması olarak tanımlamıştır (Yiğiter, 2012, s. 57)

Binbaşıoğlu (1987)'na göre ise problem, kişinin karşılaştığı çözüm bulamakta zorlandığı yeni durumlar olarak tanımlanmıştır. Ülger (2003)'e problem, içinde bulunulan durumla ilgili güçlüklerle karşı karşıya kalmak olarak ifade etmiştir (Bezci, 2010, s. 43)

Heppner ve Krauskopf (1987), bireyin hayatı boyunca karşılaştığı, problemleri çözmek amacıyla gösterdiği bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerin tümü olarak tanımlamıştır (Pakkal, 2007, s. 41).

Jerusalem ve Mittag (1995)'e göre problem, yaşamın getirdiği zorluklar karşısında mücadele kabiliyetlerinin farkına varması olarak açıklanmaktadır (Yazıcı, 2013, s.3)

2.2.1. Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi

Problem çözme, kavram olarak ilk kez 1960'lı yıllarda Howard Barrows tarafından kullanılmasına rağmen ilk olarak Amerikalı eğitimci John Dewey tarafından eğitim içerisinde kullanılmaya başlanmış ve sistemleştirilmiştir (Bozpolat Gömleksiz, , 2010 s.25).

Korkut (2002)'a göre problem çözme, bilişsel ve davranışsal becerileri kapsayan bir süreçtir. Problem çözme, kişinin özgüveni, psikolojik uyumu, iletişim becerileri ve karar verme süreci ile ilişkilidir (Yiğiter, 2012, s. 49)

Heppner ve Krouskopf (1987) problem çözmeyi, kişinin hayatında karşısına çıkabilecek kişide engellenmeye ve strese sebep olan bir süreç olarak açıklamıştır. Heppner ve Peterson (1982)'a göre, problem çözme, duyuşsal, bilişsel, ve davranışsal etkinlikleri kapsayan bir süreç olarak tanımlanmıştır. Kişinin istediklerine ulaşabilmesi için bir hedefe odaklanmaları, tepkilerde bulunmaları için

tanımlanan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçleri amaca yöneltmektir. Sonuçta, problem çözme süreci, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal etkinlikleri kapsamaktadır (Çetinkaya, 2013, s.16)

Anderson (1980) problem çözmeyi bilişsel süreçleri sıralı bir şekilde amaca odaklamak olarak tanımlamıştır. Bilişsel işlemler önceliklidir. (Pakkal, 2007, s. 53)

Oğuzkan (1989) problem çözmeyi belli bir hedefe ulaşmak için karşılaşılan engellenmelerin kaldırılmasına yönelik psikolojik ve bilişsel süreçler olarak tanımlamıştır (Bezci, 2010, s.46)

Bingham (1998)'a göre problem çözmeyi, zor bir durum ile baş edebilmek için geçmiş yaşantıları, duyguları fayda sağlayacak şekilde harekete geçirmek olarak açıklamıştır (Gömleksiz, Bozpolat, 2010, s.2)

Zadnik ve Loss, (1995), problem çözme becerisini, hayatta karşılaşılan problemlerin çözümünde kullanılan beceriler olarak tanımlamıştır.

Heppner ve Baker, (1997), problem çözme becerisine sahip bir kişinin özelliklerini yenilikçi, sorumluluk duygusuna sahip, esnek düşünebilen, cesaretli, kendine güvenen, mantıklı nesnel davranabilen, farklı fikirler ortaya koyabilen, eleştirel bir bakış açısına sahip, yaratıcı ve üretici olarak tanımlamışlardır (Tekeli, 2010, s.84).

Bandura (2000), problem çözme becerisini kendisinin geliştirmiş olduğu benlik yeterliği kavramıyla açıklamıştır. Ona göre, yüksek benlik yeterliğine sahip kişilerin daha yüksek düzeyde bilişsel beceriye sahip, stratejik olarak daha esnek olduklarını ve çevrelerini kontrol etmede daha etkin olduğunu söylemiştir. Bu özelliğe sahip kişilerin kendilerini motive edici hedefler koyduklarını, çabalarının karşılığı olarak pozitif sonuçlar üretmeyi umdukları ve farklı yollar deneyerek zor problem durumları ile baş edebilmek için çaba gösterdikleri görülmüştür. Düşük benlik yeterliliğe sahip kişilerin zor görevlerden kaçındıklarını, isteklerinin düşük olduklarını ve yetersiz sorumluluk duygusuna sahip olduklarını açıklamıştır (Tekeli, 2010, s.86).

2.2.2. Problem Çözme Aşamaları

Dewey'in 1910'dan beri hazırlamış olduğu problem çözme yöntemleri ve aşamaları kullanılmaktadır. Problem çözme süreçleri için kullanılan modeller, Dewey'in oluşturduğu modelinin az değiştirilmiş şekilleridir. Problem çözme sürecinin kişiden kişiye ve problemden probleme farklı olmakla birlikte problem çözme sürecinin temel aşamaları vardır (Tekeli, 2010, s.87).

Bu açıdan literatürdeki problem çözme süreci ile ilgili birkaç tanımlamalar aşağıda belirtilmiştir.

Arenofsky (2001)'a göre problem çözme süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Bu süreç, problemin ne olduğunun ortaya konulması, probleme uygun strateji geliştirilmesi, çözüm sürecinin gözlemlenmesi ve değerlendirme olarak açıklanmıştır.

D. Zurilla ve Goldfried (1971) problem çözme süreci beş aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, genel olarak probleme bakış, problemin ne olduğunun ortaya konulması, çözüm seçeneklerinin oluşturulması, karar verme ve değerlendirme olarak açıklanmıştır (Yiğiter, 2012, s.50).

Stevens (1998) problem çözme sürecinin altı aşamadan oluştuğunu belirtmiştir. Bu aşamalar problemin ne olduğunun anlaşılması, problemle ilgili bilgi toplanması, problemin detaylı olarak incelenmesi, çözüm yollarının belirlenmesi, en uygun çözüm yoluna karar verilmesi ve problemin çözülmesidir (Yazıcı, 2013, s.8).

Öğülmüş (2006) problem çözme sürecinin aşamalarını aşağıdaki gibi açıklamıştır:

1. Hissetmek: Problem çözme sürecinin birinci aşamasıdır. Bir güçlüğün ön görülmesi, tesadüfen ya da incelemeler sonucunda fark edilir. Genel olarak doğal olarak ortaya çıkarlar. Kişide gerginlik, stres ve çatışma oluşturarak kendisini belli eder.
2. Tanımlamak: Problemin belirtileri için önemli nokta ilk olarak problemin ne olduğunun anlaşılması ve neyle ilişkili olduğunun tanımlanmasıdır. Bu

noktada problemin başkalarıyla ne derece ortak bir sorun olduğunun saptanması gerekir. Problemin yapısıyla ilgili bilgi toplayarak, toplanan bilgiler doğrultusunda problemi tekrar tanımlamak gerekir.

3. Çözüm yolları aramak: Çözüm yolları üretilir. Probleme özgü nedensel faktörlerle ilişkileri açıklanır. Çözümler birleştirilir ve sentez aşamasına geçilir (Yığiter, 2012, s.48)

Dewey'in problem çözme yaklaşımı doğrultusunda Bingham tarafından tanımlanan problem çözme süreci yedi aşamadan oluşmaktadır. Problemin farkında olmak, problemi tanımlamak, problemler ilgili veri toplamak, problemin çözümüne yarar sağlayacak verileri düzenlemek, çözüm yolları belirlemek, çözüm yollarından en uygun olanı seçmek, çözüm yolunu uygulamak ve değerlendirmek olarak açıklanmıştır (Bezci, 2010, s. 48).

Problem çözme süreci kişinin bir hedefe ulaşabilmesi için karşılaştığı engellerin üstesinden gelerek baş edebilme potansiyeli olarak tanımlanabilir. Kişi sahip olduğu tecrübe, bilgi ve becerileri kullanarak karşılaştığı problemleri süreç içerisinde çözümleyebilir.

2.2.3. Problem Çözme Kuramları

Bu bölümde problem çözme kuramlarına yer verilmiştir.

2.2.3.1. John Dewey'in Yansıtma Düşünce Kuramı

1950'li yıllara kadar John Dewey'in problem çözme modeli klasik bir model olarak görülmüştür. Bu kuramın fen ve matematik alanlarında pratik olduğu düşünülmektedir ancak bilişsel teoristler bu modelin basitleştirilmiş olduğunu öne sürmüşlerdir.

Dewey öğrencilerdeki problem çözme sürecini beş aşamada açıklamıştır. İlk aşamada problemin ortaya çıkış noktası anlaşılma çalışılır. Sınıftaki tüm öğrencileri ilgilendiren ortak problemlerin farkına varılması sağlanır. İkinci aşamada herkes tarafından problemin ne olduğu açıklanır. Problemin ana hatları belirlenir. Tüm öğrenciler problemi objektif bir yaklaşımla tanımlarlar. Üçüncü aşamada

problemin çözümü için varsayımlar ortaya konur. Dördüncü aşamada en uygun varsayım belirlenir ve son aşamada uygulama bölümüne geçilir. (Çetinkaya, 2013, s.33).

Dewey'in tüm öğrenciler için önermiş olduğu problem çözme kuramında; problemin tanımlanması, verilerin sınıflandırması, uygun hipotezleri belirlenmesi, çözümlerin test edilmesi ve sonuçların doğrulanıp değerlendirilmesi söz konusudur.

Dewey, problem çözme aşamalarının değişebilir olduğunu ve herhangi bir aşamadan başlanabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Dewey'e göre aşamalar, kapsamlı olarak açıklanmakta, yeni aşamalar geliştirilebilmekle birlikte bazı aşamalar çıkarılmakta ya da kısaltılabilmektedir (İskender, Yaman, Albayrak, 2004, s.3).

2.2.3.2. Karl Popper ve Problem Çözme

Karl Popper, problem çözme kuramında ortaya çıkan sorunların bizi öğrenmeye, bilgimizi ve deneyimimizi arttırmaya ve gözlem yapmaya ittiğini savunmuştur. Popper'a göre problemi anlamak; problemin parçalarını sezmek, alt birimleri tanımak ve onlar arasındaki mantık ilişkisini anlamak demektir. Bu kurama göre bilimsel bir problemi deneyimleyerek, çözmeye çalışarak ve çözme konusunda sorunlar yaşayarak öğrenebileceğimizi savunmuştur.

Popper'e göre, yaşamak, bir sorun çözme süreci olduğunu ve toplumların da sorun çözmeye müsait olması gerektiğini söylemiştir. Popper, toplumları sorun çözen örgütlenmeler olarak gördüğünü açıklamıştır. Popper, problem çözme kuramında problemler karşısında geliştirilen deneme çözümlerinin ortaya çıkarılmasını, bu çözümlerin eleştiriye ve eleme işlemine açık olması gerektiğini, bunların eleştiriler doğrultusunda değişiklikleri yapılmasına izin verilmesini savunmuştur (Yiğiter, 2012, s.42-43).

2.2.3.3. Mountrouse ve 5 Aşamalı Problem Çözme Süreci

Mountrose, problem çözme sürecini 5 aşamalı olarak tanımlamıştır. Bu yönteminde davranışlara ve duygulara yer vermiştir. Mountrose'a göre davranış

değişikliği olması için davranışın kökeninde yatan duygu ve düşüncelerin ortaya çıkması gerektiğini savunmuştur.

Problem çözme sürecindeki aşamalar, problemi tanımlama, duyguları ifade etme, olumsuz inancı bulma, olumlu inancı bulma, geleceği zihinde canlandırmak olarak açıklamıştır.

Problemi tanımlama: Yetişkinin çocuğa problemin ne olduğunu sorması, problemin ne olduğunu tanımlaması, sabırla ve dikkatli bir şekilde yetişkinin çocuğu dinlemesidir.

Duyguları ifade etme: Yetişkinin çocuğun duygularını ifade etmesine yardımcı olması ve desteklemesidir.

Olumsuz inancı bulmak: Çocuğa probleme neden olan olumsuz inancı bulması için cesaretlendirmektir.

Olumlu inancı bulma: Olumsuz inancı olumluya dönüştürmektir.

Geleceği zihinde canlandırmak: Problemin tekrar gözden geçirilmesi ve gelecekte olabileceklerin hayal etmesidir (Yiğiter, 2012, s.44-45).

2.2.3.4. Alex Osborn'un Problem Çözme Kuramı

Alex'in yaratıcı problem çözme kuramına göre problem çözme süreci üç aşamada gerçekleşmektedir. Sorun bulma, düşün bulma ve çözüm bulma aşamalarından oluşmaktadır.

Sorun bulma: Sorunun belirlenmesi, gerekli verilerin toplanması ve alt sorunların belirlenmesidir.

Düşün bulma: Düşün üretme ve geliştirmeyi kapsamaktadır. Düşünce geliştirme için ortaya çıkan düşünceleri birbiriyle kaynaştırarak uygun bir sonuca karar vermek olarak açıklanmaktadır.

Çözüm bulma: İki aşamada gerçekleşmektedir. Değerlendirmede çözüm yolları sınanır ve başka yollar gözden geçirilir. Çözümü kabul etme aşaması problemi çözüme ulaştırmayı kapsamaktadır (Çetinkaya, 2013, s.21-22)

2.2.3.5. Bandura'nın Problem Çözme ve Kendine Yeterlik Modeli

Bandura, bireyin problem çözme çevresindeki insanların davranışlarını taklit ederek öğrendiklerini öne sürmüştür.

Bandura'ya göre, bilişsel süreçlerin yeni davranışlarını öğrenmede önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır. Birey herhangi bir durum karşısında tepki gösterir ve başkalarının gösterdikleri tepkiye göre ya bu davranışı devam ettirir ya da durdurur. Birey uygun davranışı başkalarını gözlemleyerek öğrenmekle birlikte bireyin eylemlerin etkinliğini gözlemlemesi ile bu süreç yapılanmaktadır.

Bandura kendine yeterlik modelinde, kişilerin kabiliyetlerine ve başa edebilme becerilerine olan umutlarının ve inançlarının problem çözme becerilerini algılamalarının, gösterecekleri çabayı etkilediğini savunmuştur. Kişilerin kendi yeterliliğine inanması karşılaştığı problemlerle başa çıkmayı deneyip denemeyeceklerini belirler (Tekeli, 2010, s.26-27).

2.3.Saldırganlık Tanımı

Saldırganlık kavramı literatürde tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Saldırganlık birçok kuramcı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bunun en temel sebebi hangi davranışların saldırganlık olarak kabul edilip edilmemesinin toplumlara ve kültürlere göre farklılık göstermesidir. Bununla birlikte saldırganlığı ortaya çıkaran sebeplerde birçok kuramcı tarafından farklı bir şekilde tanımlanmaya çalışılmış ve saldırganlık açıklamaları tartışma konusu olarak karşımıza çıkmıştır. Saldırganlık olgusunun hayatın farklı alanlarında etkisinin görülmesi bu konu üzerindeki çalışmaların sürekliliğini sağlamıştır.

Saldırganlık kelimesi Latince kökenli olan 'aggression' kelimesi belli bir yöne doğru hareket etme anlamı taşımaktadır. Bu kelime tavrı alma, tepki verme ve yok anlamlarını içermektedir. Saldırganlık, başkalarına bilerek yapılan duygusal ya

da fiziksel olarak zarar verme davranışlarını içermektedir. Bu tanımın, kuramlara ve davranışının kökeni açısından, kişinin kendisi tarafından mı yoksa çevresel faktörler tarafından mı yapıldığı, kontrol edilebilir bir davranış olup olmadığına göre değişmektedir. (Kılıçarslan, 2009, s.15).

Kağıtçıbaşı (1999) ise saldırganlığı, birine ya da bir şeye acı vermek amacıyla yapılan ve sonucu mutlaka zarar veren, gündelik hayatta bir çok kişinin maruz kaldığı bir durum olarak tanımlamış ve bir davranışın saldırgan bir davranış olup olmadığını belirlemek için bireyin niyetine odaklanmanın önemli olduğunu vurgulamıştır (Kılınç, 2012, s.17)

Bandura (1973), saldırganlığın öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve özünde dolaylı ya da direk olarak çevresel tecrübelerin olduğunu vurgulamıştır (Omay, 2008, s.34-35)

Yörükoğlu'na (2004) göre saldırganlık davranışını insanda ve hayvanda doğuştan var olan bir dürtü olarak tanımlamıştır (Kaynak, 2013, s.27)

Bilgin (1995) saldırganlığı; kişi ya da grup tarafından başkasına zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen bir davranış olarak açıklamıştır (Ceylan, 2012, s.2)

Knopf (1974) insanı saldırgan davranışa iten soruların cevapları üzerinde durmuştur. İnsanların doğası gereği saldırgan olduğunu, stres altında saldırganca davrandıklarını, saldırgan olmayı öğrendiklerini, insanların kontrol etme gücü azaldığında saldırganca davrandıklarını, engelleme ve grup baskıları sebebiyle saldırganca davranışlar gösterdiklerinden bahsetmiştir (Ceylan, 2012, s.3)

Cüceloğlu (1997) ise; saldırgan davranışın engellenme duygusuna karşı yapıldığından söz etmiştir. Saldırganlığı uyuma yönelik ve yer değiştirmiş saldırganlık olarak ikiye ayırmıştır. Uyuma yönelik saldırganlığın bireyin yeni adapte olduğu çevreye uyumunu kolaylaştırdığını kimi zaman da mevcut uyumunun bozulmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Yer değiştirmiş saldırganlığın ise bireyin engellemesi sonucunda ortaya çıkan öfke duygusunun başka bir kişiye ya da varlığa yönlendirilmesi şeklinde açıklamıştır (Kılınç, 2012, s.8)

Freud, saldırganlığı ölüm içgüdüsünün önemli bir içeriğini oluşturduğunu ve insanın yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesi olarak açıklamıştır. Şahin (2004) saldırganlığı hayvanlara, nesnelere ve başkalarına karşı yapılan istemeden ya da niyetli bir şekilde fiziksel olarak zarar vermek olarak tanımlamıştır (Ustabaş, 2011, s.11)

Tiryaki (1996) saldırganlığı, toplumsal norm ve kuralları çiğneyen bir davranış olarak tanımlamıştır (Dervent, 2007, s.12)

Aydoğmuş (2003) saldırganlığı kişinin doğumundan itibaren içinde var olan bir dürtü olarak tanımlamıştır (Solak, 2012, s.23)

Sonuç olarak literatürde yapılan saldırganlıkla ilgili tanımlamalar iki grupta toplanmıştır. Birinci grupta saldırganlığın daha çok davranışsal boyutlarla ele alındığı, diğer grupta ise kişinin davranışından öte niyeti üzerinde durulduğu görülmüştür.

2.4.Saldırganlık Türleri

Saldırganlıkla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar saldırganlığı farklı türler içerisinde incelemişlerdir.

Rivers ve Smith saldırganlığı “fiziksel saldırganlık” ve “sözel saldırganlık” olarak ikiye ayırmıştır. Fiziksel saldırganlık, tekmeleme, itme, vurma gibi davranışları içermektedir. Sözel saldırganlık ise tehdit etme, alay etme, isim takma gibi davranışları içermektedir (Ceylan, 2012, s.4).

Gülay (2008), saldırganlığın tiplerini incelediğinde farklı kriterlere göre sınıflandırmaların çeşitli olacağını belirtmiştir. Saldırganlığı “ doğrudan saldırganlık ” ve “dolaylı saldırganlık” olarak ikiye ayırmıştır. Doğrudan saldırganlığın fiziksel açıdan zarar vermeyi ve sözel şiddeti içerdiğini söylemiştir. Doğrudan saldırganlığın yüz yüze gerçekleşen bir davranış olduğunu açıklamıştır. Dolaylı saldırganlığın hedef alınan bireye karşı yapılan bireyin psikolojisini zedelemeyi hedef aldığını söylemiştir. Dolaylı saldırganlık, hedef alınan birey hakkında dedikodu yapmak, gruptan dışlama, bireyi başkalarına karşı kötüleme, başkalarını bireye karşı kışkırtma

ve bireyin sırlarını başkalarına anlatma gibi davranışları ve eylemleri içermektedir (Topaloğlu, 2013, s.28-29)

Gergen ve Gergen (1986) saldırganlığı “pasif saldırganlık” ve “aktif saldırganlık” olarak ikiye ayırmıştır. Aktif saldırganlıkta somut bir eylem, pasif saldırganlıkta ise başkalarına karşı zarar verme amacı taşıyan hareketsizlik vardır (Derwent, 2007, s.3)

Freedman, Sears ve Carlsmith (1993) saldırganlığı “özgeci saldırganlık”, “izin verilmiş saldırganlık” ve “düşmanca saldırganlık” şekilden farklı bir sınıflandırma yapmışlardır. Özgeci saldırganlık, toplumsal olarak onaylanan bir saldırganlık şeklidir. İzin verilmiş saldırganlık, toplumsal kurallarının gerekli kılmadığı ahlaki standartlara aykırı olmayan saldırganlıktır. Düşmanca saldırganlık ise toplumsal olarak onaylanmaya ve toplumsal kuralları çiğneyen saldırganlıktır (Eroğlu, 2009, s.12-13)

Hogo ve Vaughan (2006) saldırganlığı “duygusal saldırganlık” ve “araçsal saldırganlık” olarak ikiye ayırmıştır. Duygusal saldırganlık, birincil amaç karşı tarafa zarar vermektir. Araçsal saldırganlık ise hedefe zarar vermenin ana amaç olmadığı, ana hedefin amaca giden yol olarak tanımlandığı saldırganlık türüdür. Fromm (1993) ise saldırganlığı açıklarken “savunucu saldırganlık” ve “kıyıcı saldırganlık” kavramlarından söz etmektedir. Savunucu saldırganlık, insanlarda ve hayvanlarda ortak olarak bulunan, kalıtsal olarak programlanan, yaşama yönelik tehditlere verilen karşılık olarak tanımlanır. Kıyıcı saldırganlık ise savunma amaçlı olmayan, kalıtsal olarak programlanmayan sadece insanlarda bulunan zarar verici davranışları içermektedir. (Gültekin, 2008, s.16)

Cox (1985) ise saldırganlığı tanımlarken “araçsal saldırganlık” ve “düşmanlık içeren saldırganlık” olarak iki türe ayırmıştır. Düşmanlık içeren saldırganlık, saldırganın hedefindeki kişiyi sevmemesi, ona karşı nefret duygusu hissetmesi ve ona zarar vermek istemesidir. Araçsal saldırganlık ise ana amacın hedefe zarar vermek olmadığı, kişinin kendisini korumaya çalıştığı ve karşısındakine zarar verme niyetinin olmadığı davranışlardır (Derwent, 2007, s.3)

Buss (1961) saldırganlığın boşalma aracı olduğunu ve organlara göre ‘‘sözel’’ ve ‘‘somatik’’ olmak üzere ikiye ayırmıştır. Somatik türden olanların başkasına ağrı verme ve yaralama şeklinde olduğunu belirtmiştir. Sözel türden olanların ise başkasına alaylı sözler söyleme, eleştirmek, hakaret etmek ve zorlama davranışlarını içerdiğini söylemiştir. (Akt: Kula, 2008, s 10)

Megargee ve Hokanson’a (1970) göre saldırganlık; fiziksel, sözel, aktif ve pasif saldırganlık olmak üzere dörde ayrılmıştır. Fiziksel saldırganlık, kişinin herhangi bir silahını kullanarak karşısındakine saldırmasıdır. Sözel saldırganlık ise, kişinin karşısındakine sözel olarak zarar verici uyarılar göndermesidir. Sözel saldırganlığın aktif ve pasif olmak üzere iki türü vardır. Aktif saldırganlık, kişinin başkasına isteyerek bir hedefe yönelik yapılan zarar verici davranışsal tepkiler olarak tanımlanır. Pasif saldırganlık ise, kişinin varmak istediği hedefin engellemesi olarak belirtilmiştir. (Kılıçarslan, 2009, s.17)

Köknel (1996) saldırganlığı ‘‘ uyumu sağlayan saldırganlık’’ ve ‘‘ zarar veren saldırganlık’’ olmak üzere iki bölümde incelemiştir. Uyumu sağlayan saldırganlık, kişilerin ve toplumların hayatını sürdürebilmeleri için belirli sınırlar içerisinde tanımlanan davranışlardır. Zarar verici saldırganlık ise kişilere isteyerek zarar verme ve kötülük yapma davranışları olarak tanımlanır (Solak, 2012, s.23)

Görüldüğü üzere tanımlanan saldırganlık davranışı çok farklı şekillerde kendisini göstermektedir. Bu durum, saldırganlık davranışının tek bir tipten oluşmadığını ve farklı saldırganlık türlerinin oluştuğunu göstermektedir.

2.5.Saldırganlık Kuramları

Birçok kuram ve görüş saldırganlık kavramının kaynağını ve nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışmıştır. Bu bölümde, belli başlı kuramların saldırganlık kavramını ele alış biçimlerine yer verilecektir.

2.5.1. Biyolojik Kuram

Biyolojik mekanizmanın önemini vurgulayan kuramcılar, saldırganlığın oluşmasında beyin, merkezî sinir sisteminin ve endokrin sisteminin rolünün

bulunduğunu savunmuşlardır. Bu kurama göre, insan davranışlarını, beynin belirli bölgelerine bağlamak yeterli değildir. Merkezi sinir sisteminin bir bütün olarak çalışmasının sonucu davranışlar ortaya çıkar. Kuram öncüleri genetik yapı, serotonin, noradrenalin, dopamin, aminobütirik asit (GABA), nörotransmitterler, hipotalamus ve amigdala gibi yapılar üzerinde araştırma yaparak saldırgan davranışın kaynağını açıklamaya çalışmışlardır (Kılınç, 2012, s.9).

Saldırgan davranışların kökenini, merkezî sinir sisteminin yapısında arayan araştırmacılar merkezi sinir sisteminde bulunan serotonin odaklanmışlardır. Seraton etkinlik düzeyi düşük olan canlıların, seraton etkinlik düzeyi yüksek olan canlılara göre daha saldırgan davranışlar içerisinde bulunduklarını ortaya koymuşlardır. Düşük serotonin etkinliği beyin mekanizmalarının, davranışın engellenmemesine ve saldırganlığın artmasına neden olduğu görülmüştür (Kılınç, 2012, s.11).

Saldırganlık üzerinde etkili olan diğer bir hormon ise testesterondur. Hayvanlarla yapılan araştırmalarda saldırgan davranışta testesteronun rolü olduğu ortaya konmuştur. Testesteronun yüksek seviyelerde olmasının saldırgan davranışı arttırdığı ve kadınlarda bulunan östrojen hormonunun saldırganlık düzeyi üzerinde etkisinin çok az ya da hiç olmadığı vurgulanmıştır. Kadınlık hormonu olan prolaktin hormonunun saldırgan davranışı azalttığı açıklanmıştır. Saldırganlığın biyolojik nedenleri açıklanırken kromozomlarda incelenmiş ve bazı erkeklerin fazladan Y kromozomu ile doğduklarını yani 23. Kromozomlarının XYY yapısında olduğu iddia edilmiştir. Bir Y kromozomu eklenen erkeklerde saldırgan davranışlara, şiddete ve suç işlemeye daha yakın kişiler ortaya çıkacağını savunmuşlardır (Ceylan, 2012, s.7).

Beyinde bulunan limbik sistem özellikle duygu, heyecan, öfke, korku gibi duygulanım durumunu sağlayan bölgedir. Araştırmacılar, limbik sistem üzerinde hasara uğramış maymunlarla yaptıkları deneyde en küçük bir kışkırtma durumunda saldırganlık ile karşılık verdiklerini görmüşlerdir. Özellikle bu bölgenin saldırgan davranışlar üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir (Eroğlu, 2009, s.21-22)

2.5.2. İçgüdü Kuramları

İçgüdü kuramı insan saldırganlığını açıklayan en eski kuramlardandır. Öncüsü Sigmund Freud'dur. Saldırganlığın içgüdüye bağlı olarak ortaya çıktığını ve doğuştan gelen bir eylem olduğunu ortaya koymuştur (Güner 2006). Bu kuramda iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar Freud'un psikanalitik ve Konrad Lorenz'in etolojik kuramlarıdır.

2.5.2.1. Psikanalitik Kuram

Saldırgan davranışların sebebini ortaya koyan en eski kuram olmakla birlikte saldırganlığın, insanın biyolojik yapısında var olan bir özellik olarak açıklamıştır. Bu görüşün en önde gelen savunucusu Freud'dur.

Freud insan davranışlarının "Triebe" adı verilen dürtüler ya da içgüdüler olarak da açıklanabilen iç güçler tarafından güdülendiğini açıklamıştır. Bu dürtüler, "libido" ve "thanatos" dur. Her insanın içinde bulunan, güçlü bir yapıya sahip, hem iç hem de dışa dönük tepilere "ölüm arzuları" adını vermiştir. Thanatos hayatın sona erdirilmesine yönelik bir enerjidir. Freud'a göre eros kişilerin isteklerini ve arzularını gerçekleştirmeye çalışırken, thanatos ise yıkıma yöneltir.

Freud, yaşam içgüdülerini anlam bulamadığında kişilerde anksiyeteye sebep olduğunu ve saldırgan davranışlar sergilediğini söylemiştir. Bireyin oral dönemde kazandığı ısırma gibi özelliklerinin ileride bireyde sözle olarak saldırganlığa sebep olabileceğini, anal dönemde ise tuvalet eğitimi sırasında anne baba tutumunun otoriter olmasının fiziksel saldırganlığa sebep olabileceğini vurgulamıştır (Ustabaş, 2011, s.15-17)

Psikanalitik kuram, öfke duygusunu saldırganlığın bir boyutu olarak ele almıştır. Bu boyut katarsis kavramı bağlamında ele alınmaktadır. Birey öfkesini ifade ettikçe biriken enerjinin yarattığı gerilim azalacaktır. Dolayısıyla öfke duygusu biriken bu enerjinin boşaltılmasının bir yolu olarak görülür. Boşalım sonrasında kişide rahatlatma olacaktır. Öfkeye psikanalitik açıdan bakıldığında öfkenin içgüdüsel bir güç olduğu ortaya çıkar. Bu yaklaşımda öfke duygusunun saldırganlık şeklinde ortaya konması, organizmaya ait bir katarsis aracı olarak görülmektedir. Adler'in

saldırganlık ile ilgili düşünceleri Freud'un düşüncelerinden oldukça farklıdır. Adler, saldırganlığı ihtiyaçları gidermek için gösterilen bir içgüdü olarak tanımlamaktadır. Kültürün etkisiyle saldırgan dürtülerin ve davranışların ortaya çıkabileceğini savunmuştur (Ceylan, 2012, s. 5-6).

Fromm, saldırganlığı zararlı ve zararsız olmak için iki kısımda incelemiştir. Freud'un görüşlerinden farklı bir görüş ortaya koymuştur. Canlıların içlerinde barındıkları saldırganlığın zararsız olduğunu ve insan arzularının zarar verici olduğunu söylemiştir. Jung'a göre libido dinamik süreçten oluşmuştur. Yaşam ve ölüm içgüdüleri libido diye adlandırdığı tek bir içgüdü halinde ele almıştır. İçgüdü, iki kutuptan oluşan ölüm, yaşam, nefret, sevgi şeklindeki içgüdülerdir (Eroğlu, 2009, s. 22-23).

2.5.2.2.Etolojik Kuram

Saldırganlığı içgüdüsel olarak açıklayan diğer kuramcı Konrad Lorenz'dir. Saldırganlığı insan ve hayvan davranışlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir.

Etologlar hayvan davranışlarını gözlemleyerek saldırganlığı evrim sürecinde çok önemli bir yeri olduğunu savunmuşlardır. Etolojik kuram, saldırgan davranışın biyolojik yapıya bağlı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Saldırganlığın içerden kaynaklanan bir davranış olarak tanımlarlar.

Lorenz 'Saldırganlık Üzerine' adlı kitabında saldırganlık teorisini detaylı olarak açıklamıştır. İnsanlarda içgüdüsel olarak enerji birikimi olduğu için saldırgan davranışların oluşmasında bir uyarana ihtiyaç olmadığını söylemiştir. Depolanmış enerjinin sadece hayvanlarda mevcut olduğuna değinmiştir (Ustabaş, 2011, s. 17-18).

Lorenz'e (1977) göre birçok hayvanın türlerine karşı göstermiş olduğu saldırganlık zorunlu olarak onlarda bulunan içgüdüdür. İnsan ve hayvanlarda görülen saldırganlığın bazı konularda farklılaştığını anlatmıştır. Hayvanlar hayatlarını sürdürebilmek için kendi türünden olanlara zarar verme olasılığı düşükken, insanların kendi türünden olanlara karşı da saldırgan davranışlar gösterebildiği öne sürülmüştür (Kaynak, 2013, s.30-31).

2.5.2.3. Engellenme-Saldırganlık Kuramı

Engellenme-saldırganlık kuramı John Dollard, Neal Elgar Miller, Orval Hobart Mowrer, Leonard William Doob ve Robert Richardson Sears (1936) tarafından ortaya konmuştur. Bu kuram saldırganlık dürtülerinin doğuştan gelmediğini, saldırganlık dürtülerinin çevredeki engellemelere tepki olarak ortaya çıktığını savunmuşlardır (Gümüş, 2011, s.21).

Bu kuram Psikanalitik temele dayanmakla birlikte deneysel yöntemlere önem vermesi, saldırganlığın içgüdüsel olmadığını savunmaları ve davranışı tepkisel olarak değerlendirmeleri yönüyle Freud'dan ayrılmışlardır. Dollard, engellenmenin daima saldırganlığa yol açtığını ve saldırganlığın daima engellenmeden köken aldığını savunmuştur. Bu görüş eleştirilere maruz kaldığında ise Miller bu görüşü değiştirerek, engellenmenin bazı tepkiler sonucu bireylerde tahrik unsuru yarattığını ve bu tepkilerden bazılarının bireyde saldırganlığa sebep olduğunu açıklamıştır. Bu değişikliği çocuklar üzerinde yaptığı gözlemler sonucunda değiştirmiştir. Çocukların her engelleme karşısında saldırganlık davranışı göstermediğini gözlemlemiştir (Ulusoy, 2008, s.15-17)

Engellenme kuralına iki önemli eleştiri yapılmıştır. Birincisi kişinin kendini engellenmiş hissettiği her durumda saldırganlaşmadığı, bazı durumlarda sakin kalabildiğidir. İkincisi ise kişi engellenme durumu olmadan da saldırgan davranışı göstermesidir (Gültekin, 2008, s.24-25).

Saldırganlığın ne olduğunu tam olarak tanımlayamaması, hangi tür engellenme koşullarının saldırganlığa yol açacağını öngörememesi kuramın sınırlılıkları içerisinde değerlendirilmektedir.

2.5.2.4. Bilişsel Kuram

Bilişsel kuram saldırganlığı farklı bir bakış ile değerlendirir. Bu kuramcılarının savundukları en temel nokta saldırgan bireylerin bilgi işleme süreçleridir. Bilgi işlem sürecinde, bireylerin herhangi bir duruma nasıl tepki verdiği o durumu nasıl algıladığına bağlıdır. Bazı insanlar aynı olaya sakin tepkiler verirken bazı insanlar ise saldırgan davranışlar gösterebilirler.

Bilgi işlem kuramında beş basamaklı bir model vardır. Saldırgan davranışın oluşumunun, sosyal ipuçlarını kodlama, ipuçlarını sunma ve yorumlama, tepkileri araştırma, tepkiye karar verme, tepkiyi ortaya koyma basamaklarında ortaya çıkabilecek, sosyal bilgiyi işlemedeki eksikliklerden kaynaklanabileceğini savunmuştur (Ceylan, 2012, s. 9-10)

Bilişsel yaklaşım savunucuları, bazı insanların bazı koşulları diğerlerine göre daha tehdit edici unsur olarak algılama ve yorumlama ihtimalinin olduğunu vurgularlar. Bu bireylerin saldırgan davranış sergilemesinin ihtimali yüksektir (Kılınç, 2012, s.18).

2.5.2.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Kuramın en önemli temsilcisi Albert Bandura'dır. Bandura'ya göre saldırganlığın kökeninde içsel bir istek, şiddet ve engelleme bulunmamaktadır. Sosyal öğrenme kuramı saldırganlığın çok farklı sebeplerden ötürü ortaya çıkabileceğini, saldırganlığa maruz kalma, saldırgan modellerin olması, çevresel faktörlerin saldırgan davranış üzerinde etkili olabileceğini savunmuştur (Ulusoy, 2008, s.17)

Sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar nasıl davranmalarını gerektiğini insan davranışlarını gözlemleyerek doğrudan ya da dolaylı yollarla öğrenirler. Bandura'ya göre insan gelişimi, doğuştan getirdiğimiz özelliklerin, davranışlarımızın ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucu gerçekleşmektedir. Saldırganlık öğrenilmiş bir davranıştır. Bu davranışın pekişmesinde çevredeki davranışların gözlemlenmesi en önemli etkidir (Dervent, 2007 s.20-22).

Bandura'ya göre insanların birbirlerine saldırgan davranışlar göstermesinin nedenleri arasında geçmişte deneyimlemiş olduğu saldırgan davranış kazanımları, saldırgan davranışların pekiştirilmesi, aile, dış çevreden etkilenme, takdir görmesi ve doğrudan bu davranışa teşvik edilmeleridir (Duyar, 2011, s.30-31)

2.6. Konu ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Anne baba tutumları saldırganlık ve problem çözme becerisi ile ilgili yurt içi ve yurtdışında yapılmış araştırmalara inceleme konusu yapılmıştır.

2.6.1. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Baldwin ve arkadaşları (1945) aile içindeki demokratik tutumları, otoriter tutumları ve bu tutumların çocuk üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bu araştırmanın bulgularına göre; demokratik ve otoriter aile ortamında büyüyen çocuklar, birçok özellik bakımından farklılıklar göstermektedir. Demokratik aile ortamında yetişen çocuklar ebeveynler tarafından öğrenmeye motive edildiği ancak aynı zamanda bu tutumla büyüyen çocukların saldırgan, korkusuz, kurallara uyum sağlamakta zorlanan ve lider olma özelliği taşıyan bireyler oldukları vurgulanmıştır (Erginbay, 2014, s.44).

Zengin (2008), 525 adölesan ile yaptığı araştırmasında anne baba tutumları ile saldırganlık arasında ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, anne babalarını otoriter ve ilgisiz algılayan adölesanların saldırganlık düzeylerinin demokratik tutuma göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 1999, s.99- 118).

Landis ve Stone (1952), araştırmalarında 250 maddelik bir problem tarama listesi kullanmışlardır. Otoriter ve demokratik ailelerde yetişen çocukların problem sayısını araştırmışlardır. Otoriter ailelerde yetişen çocukların en fazla problem işaretleyen grup oldukları ortaya çıkmıştır. Otoriter ailelerde yetişen çocuklarda evden kaçma, çatışmalar, saldırganlık ve boyun eğme eğilimleri, demokratik ailelerde yetişen çocuklarda ise kararlı, bağımsız oldukları ve kendi kendilerini yönetebildikleri görülmüştür (Yılmaz, 1999, s.99- 118).

Maccoby ve Martin okul dönemindeki çocuklar üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda güven verici ve demokratik ailelerde büyüyen çocukların izin verici ya da otoriter ailelerde büyüyen çocuklara göre psikolojik gelişim açısından daha önde olduğu ortaya konulmuştur (Mutallimova, 2014, s. 34).

Akbağ (1994) araştırmasında ergenlerin anne babalarıyla olan ilişkilerini incelemiştir. Çocukluk döneminde annelerin, kızlara amaçlarına ulaşmalarında daha fazla destek olduğu, erkeklere ise annelerin daha fazla baskı uyguladığı bulunmuştur (Gelir, 2009, s.43)

Kuzgun (1973), yaptığı araştırmada bireyin kendini gerçekleştirme düzeyi ile anne baba tutumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın sonucuna göre otoriter anne baba tutumunun kendini gerçekleştirme olumsuz etkilediği, demokratik anne baba tutumunun kendini gerçekleştirme üzerinde olumlu etkisi olduğu bulunmuştur (Erginbay, 2014, s.41)

Darling (1999), anne baba tutumlarının çocuk üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bulgulara göre, izin verici anne baba tutumu ile yetişen çocuklarda davranış problemleri sergilemenin yüksek ve akademik başarılarının daha düşük olduğu diğer taraftan benlik saygısının etkin olduğu ve depresyona girme eğilimin düşük olduğu bulunmuştur (Gelir, 2009, s.42)

Özcan (1996), ilkokul öğrencilerinin anne baba tutumlarına ilişkin algıları ile özgüvenleri arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Çalışma sonucunda özgüveni düşük öğrencilerin ebeveyn tutumlarının baskıcı olduğu ve özgüveni yüksek öğrencilerin ise anne ve baba tutumlarının baskıcı olmadıkları ortaya çıkmıştır (Erginbay, 2014, s.42)

2.6.2. Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Şahin ve Arı'nın (2000) ebeveyn tutumlarının çocukların problem çözme becerisine etkisini incelenmiştir. 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden öğrenciler örneklemi oluşturmuştur. Çalışma sonucunda aşırı koruyucu anne baba tutumu ile yetiştirilen çocukların problem çözme becerisinin puan ortalamasını yükselttiği bulunmuştur (Yiğiter, 2012, s.53).

Danışık (2005) ergenlerin öfkelerini ifade etme tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Problem çözme becerisi ile demografik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu değişkenlerin kontrol

edilmesiyle problem çözme becerisi ve öfke yönetimi arasında anlamlı sonuçlar ortaya konulmuştur (Bezci, 2010, s.83).

Gökbüzoğlu (2008) ergenlerin problem çözme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ergenlerin problem çözme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Saldırganlık düzeyinin düşük olduğu ergenlerde problem çözme becerisinin olumlu olduğu ortaya konmuştur. Yaş değişkeni saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmakla birlikte problem çözme becerisinde anlamlı bir farklılık yaratmamıştır (Yiğiter, 2012, s.51).

Deniz, Arslan ve Hamarta (2002)'nın lise öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilgili araştırma yapmışlardır. Problem çözme becerisinin cinsiyet değişkeni üzerinde anlamlı bir fark elde edilmemiştir. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Çetinkaya, 2013, s.41)

Sezen ve Paliç (2011) lise düzeyindeki öğrencilerin problem çözme becerisi algılarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre problem çözme becerileri açısından kendilerini daha olumlu algıladıkları ortaya çıkmıştır. Arslan ve ark (2010) ergenlerde saldırganlık ve kişilerarası problem çözme arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda ergenlerin cinsiyetine göre saldırganlık puan ortalamalarının farklılaştığı bulunmuştur (Çetinkaya, 2013, s.45-47)

Sukhodolsky ve ark (2005) yaşları 7 ile 11 arasında olan ve öfke problemi yaşayan 57 erkek çocuğu üzerinde araştırma yapmışlardır. Sosyal beceri ve sosyal problem çözme becerileri geliştirme odaklı gruplar oluşturulmuştur. Her iki gruba iki müdahale programı uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, öfke düzeyinin düşmesinde her iki müdahale programının pozitif etkisi olduğu ancak sosyal becerilerin gelişmesi bakımından anlamlı bir etki bulunmadığı ortaya çıkmıştır (Çetinkaya, 2013, s.48).

Steinberg (2003) anne baba tutumları ile öğrencilerin problem çözme becerisi algılarını incelemiştir. Anne-baba tutumlarını demokratik algılayan

öğrencilerin problem çözme becerisi algılarının daha iyi olduğu bulunmuştur. Demokratik ana-baba tutumuna sahip ailelerde yetişen kişilerin sosyal becerilerinin ve sorumluluk duygularının daha çok geliştiği bulunmuştur (Yıldırım, Hacıhasanoğlu, Karakurt ve Türkleş, 2011).

2.6.3. Saldırganlık İle İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Jouriles ve LeCompte (1991), ebeveynlerin çocuklara karşı ve babanın anneye karşı olan saldırganlık davranışlarının çocuğun cinsiyetiyle olan ilişkisini araştırmışlardır. Yapılan araştırma sonucunda babanın anneye gösterdiği fiziksel şiddetin ardından annenin ve babanın erkek çocuğa karşı saldırgan davranışlar gösterdikleri bulunmuştur (Ulusoy, 2009, s.18)

Feshbach (1969) çalışmasında, direk ve dolaylı olarak saldırganlık davranışındaki cinsiyet farklılıklarını araştırmıştır. Çalışma sonucunda, kızların ve erkeklerin direkt saldırganlık sergileme sıklıklarıyla ilgili bir farklılık bulunmamıştır. Dolaylı saldırganlık bulgularında ise, kızların saldırganlık davranışını erkeklerden daha fazla gösterdikleri ortaya çıkmıştır (Eroğlu, 2009, s.16).

Bjorkqvist, Lagerspetz ve Kaukiainen (1992) saldırganlık davranışındaki cinsiyet farklılıkları araştırmışlar ve erkeklerin kızlardan daha fazla fiziksel saldırganlık gösterdiğini, kızların da erkeklere göre daha fazla dolaylı saldırganlık davranışı gösterdiğini ortaya çıkarmışlardır (Kılıçarslan, 2009, s.29)

Giles ve Heyman (2005) ergenlerde saldırganlık ve cinsiyet ilişkisini incelemişlerdir. Erkek öğrencilerin saldırganlık puanlarının ve eğilimlerinin kız öğrencilerin saldırganlık puanlarından ve eğilimlerinden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Ağlamaz, 2006, s.21)

Ürküt (1988), üniversite öğrencilerinin saldırganlık tepkilerini cinsiyetlerine ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre karşılaştırarak incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyo-ekonomik düzeylerin saldırganlık tepkileri ve çeşiti bakımından bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır (Kılıçarslan, 2009, s.32).

Güner (1995), ergenlerde saldırganlık ve anne-baba eğitim düzeyini incelemiştir. Anne babaları lisansüstü eğitim düzeyinde olanların saldırganlık düzeylerinin, anne-babası diğer eğitim düzeylerine sahip olanlara göre daha fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Ağlamaz, 2006, s.30)

Karataş (2008), lise öğrencilerinin saldırganlığı ile anne baba saldırganlığı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Anne-baba saldırganlık düzeyleri arttıkça öğrencilerin saldırganlık puanlarının arttığı sonucuna varılmıştır (Kılınç, 2012, s.35).

Gürsoy (2002) annesi çalışan ve çalışmayan çocukların saldırganlık davranışlarını araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda annesi çalışan ve çalışmayan çocukların saldırganlık puanlarının farklılaştığı ortaya çıkmıştır.. Annesi çalışan çocukların saldırganlık puanlarının, annesi çalışmayan çocuklardan daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gümüş, 2011, s.27)

Karabıyık (2003), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada algılanan anne baba tutumlarının, kaygı düzeyinin ve problem çözme becerisinin, bazı sosyo-demografik değişkenlerin öğrencilerin saldırganlık davranışları üzerinde etkili olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda anne-baba tutumunu otoriter olarak algılayan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin, demokratik ve koruyucu olarak algılayan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kılınç, 2012, s.31).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin istatistiksel analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şeklinde betimlemeyi hedefleyen bir araştırma türüdür. Araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Kasım 2015 ile Aralık 2015 tarihleri arasında Küçükçekmece Mustafa Kemal Paşa İlkokulu’nda okuyan 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasından rastlantısal yöntemle seçilen 200 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini Küçükçekmece Mustafa Kemal Paşa İlkokulu’nda okuyan 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 4.1 de verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, kişisel bilgi formu, anne baba tutum ölçeği, çocuklar için problem çözme envanteri ve çocuk saldırganlık ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Örneklemin demografik verilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından düzenlenen 16 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. (bkz. Ek-1).

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) Polat tarafından 1986 yılında geliştirilmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeği, ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarını ve çocukların ebeveynlerin davranışlarını nasıl algıladıklarını belirleyen bir değerlendirme aracı olarak tanımlanmıştır. Polat, ölçeğinin geliştirilmesinde 1984 yılında Bilal tarafından ve 1972 yılında Kuzgun tarafından geliştirilmiş olan Anne Baba Tutum Ölçeklerinden yararlanarak her iki ölçekteki otoriter ve demokratik anne baba tutumunu yansıtan maddeleri incelemiştir ve bazı maddeleri olduğu gibi alarak bazı maddeleri yeniden düzenlemiştir.

Bu çalışma sonucunda ölçek, anne ve babanın otoriter ve demokratik tutumlarını yansıtan 57 maddeden oluşmuştur. Polat, oluşturulan 57 maddeyi 15 kişilik uzman grubuna vermiştir. Uzmanlardan otoriter ve demokratik anne baba tutumlarından hangisini yansıttığına karar vermelerini, karar verilen tutumu ne derecede yansıttığını üç dereceli bir ölçek üzerinde belirtmelerini istemiştir. Bu çalışma sonucunda uzmanların %70'inin “kesinlikle yansıtıyor” şeklinde belirledikleri maddelerin tümünü ölçeğe dahil etmiştir. Böylece Polat, 13'ü demokratik, 13'ü otoriter anne baba tutumunu yansıttığı ön görülen toplam 26 maddelik bir ölçek hazırlamıştır. Ölçekte anne babalar için ayrı ayrı cevap kağıdı bulunmaktadır ve her madde iki seçenekten oluşmaktadır. Ölçeğin cevap formunda bulunan “annemin davranışına benziyor”, “annemin davranışına benzemiyor”, “babamın davranışına benziyor” ve “babamın davranışına benzemiyor” bölümlerinde otoriter tutumu yansıtan maddelere “1” puan, demokratik tutumu yansıtan maddelere “0” puan verilerek puanlanmaktadır. Buna göre ölçekte alınacak en yüksek puan 26'dır. Alınan puanın yüksek olması, anne ve/veya babanın otoriter olarak, düşük olması ise demokratik olarak algılandığını göstermektedir (bkz. Ek-2).

Araştırmacı, ölçekte demokratik ve otoriter olarak algılanan anne baba tutumlarını birbirinden ayırabilmek için kriter puan belirlenmiş ve bu kriter puanı anne ve baba için tek tek olmak üzere ABTÖ'nden elde edilen tüm puanların ortalaması olarak ve ortalama puanın üstünde kalan puanların otoriter tutumu, altında kalan puanların ise demokratik tutumu yansıttığını kabul etmiştir. Böylece ABTÖ puanlarının ortalaması olarak kabul edilen kriter puanlarını anne babanın otoriter

veya demokratik olarak algılanışına göre anne için “8” baba için “9” olarak belirlemiştir. Ayrıca anne babanın otoriter ve demokratik olarak algılanışına göre yaptığı çapraz dağılım sonucunda, anne otoriter baba otoriter, anne demokratik baba otoriter, anne otoriter baba demokratik, anne demokratik baba demokratik olmak üzere dört grup belirlemiştir.

Polat, ABTÖ’nin güvenirlik katsayısını test-tekrar test yöntemiyle saptamış, bunun için ölçeği, 72 kişilik bir öğrenci grubuna iki hafta ara ile iki kez uygulamış. Anne için 0.83, baba için 0.88 olarak iki ayrı güvenirlik katsayısı bulmuştur.

Ölçek gerek iç tutarlılık gerekse puan değişmezliği açısından $p < 0.001$ düzeyinde anlamlı sonuç vermiştir. Bu sonuçlar ölçeğin güvenirliliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Anne Baba Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik bulguları, bu konuda yapılan diğer çalışmalardan elde edilen bulguları destekler özelliktedir ve sınırlı bir örneklem grubuna yapılmış olsa da Türkiye koşullarında geçerli ve güvenilir bir özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir (Polat, 1986).

Bu araştırmada ölçeğin güvenirlik ve geçerliliği tekrar edilmiştir. Ölçeğin genel güvenirliği $r = 0.540$ olarak düşük düzeyde güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin barlett testi sonucunda ($p = 0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu saptanmıştır. Yapılan test sonucunda ($KMO = 0.770 > 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %28.038 olan 2 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Annelerden Algılanan Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Annelerden Algılanan Tutum Ölçeği Soru Listesi	Faktör 1	Faktör 2
A25	.655	
A22	.594	
A21	.584	
A26	.541	
A15	.527	
A17	.526	
A13	.510	
A11	.491	
A23	.488	
A6	.465	
A8	.452	
A14	.365	
A2	.350	
A19	.316	
A4	.135	
A1		.640
A20		.638
A24		.595
A12		.566
A7		.552
A10		.549
A18		.480
A16		.433
A3		.401
A5		.379
A9		.140
Toplam Varyans: 28.038 KMO: .770 X ² : 1157.987 p: 0.00 N: 200		

Bu araştırmada ölçeğin güvenirlik ve geçerliliği tekrar edilmiştir. Ölçeğin genel güvenirliği $r = 0.690$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin Barlett testi sonucunda ($p = 0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu saptanmıştır. Yapılan test sonucunda ($KMO = 0.817 > 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %33.051 olan 2 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Babalardan Algılanan Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Babalardan Algılanan Tutum Ölçeği Soru Listesi	Faktör 1	Faktör 2
B5	.700	
B20	.698	
B18	.684	
B10	.670	
B1	.621	
B9	.600	
B24	.538	
B12	.532	
B16	.523	
B7	.495	
B3	.462	
B4	.370	
B6		.618
B15		.578
B13		.578
B8		.571
B21		.562
B26		.558
B11		.557
B2		.553
B22		.541
B25		.519
B17		.474
B14		.438
B23		.402
B19		.354
Toplam Varyans: 33.051 KMO: .817 X ² : 1379.661 p.: 0.00 N: 200		

3.3.3.Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri

Heppner & Peterson (1982) tarafından geliştirilen problem çözme becerisi envanterinin Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Şahin, Şahin & Heppner (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin temelde, Heppner & Peterson (1982)'un belirttiği problem çözme becerisine kişisel kontrol, güven ve kaçınma olmak üzere üç temel boyuttan oluşmasına önem vermiştir. Ölçeğin alt boyutları faktör analizi sonucunda belirlenmiştir. Yönergenin hazırlanması aşamasında problem çözme becerisi konusunda kendini algılayışını ölçebilmek için, ölçme ve değerlendirme ile alan uzmanlarının görüşleri de alınarak, ölçek beşli dereceli likert formatında

yanıtlanacak şekilde düzenlenmiştir. Derecelendirme, “Hiçbir zaman böyle davranmam (1)”, “Ender olarak böyle davranırım (2)”, “Arada sırada böyle davranırım (3)”, “Sık sık böyle davranırım (4)”, “Her zaman böyle davranırım (5)” şeklinde yapılmakta ve puanlanmaktadır. Olumsuz maddeler ise yukarıda gösterilen derecelemenin tam tersi şeklinde puanlanmaktadır. Puanlardaki artış kişinin problem çözme konusunda kendini algılayışının yüksekliğini; azalma ise problem çözme konusunda kendini algılayışının düşük olduğunu göstermektedir.

ÇPÇE, 24 maddelik, 1-5 arası puanlanan 5’li likert tipi, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını ölçen kendini değerlendirme ölçeğidir. Puan ranjı 24-120’dir. Puanlar hesaplanırken, öz denetim ve kaçınma eğilimini yansıtan tamamı ikinci (18, 19, 20, 21, 28, 49, 58) ve üçüncü (41, 43, 59, 62, 64) faktörde yer alan maddelere ait puanlar ters kodlanmıştır. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireylerin problem çözme konusunda kendini yeterli algıladığını göstermektedir.

Çalışma sonucunda, toplam üç faktörden oluşan ve cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,80 olarak hesaplanan 24 maddelik güvenilir bir ölçme aracı elde edilmiştir. Faktörlerde yer alan maddelerin özellikleri doğrultusunda birinci faktör “problem çözme becerisine güven”, ikinci faktör “öz denetim” ve üçüncü faktör “kaçınma” olarak belirlenmiştir.

Ölçek, ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerisi algılarını öğrenebilmek için ülkemizde geliştirilen ilk ölçme aracı olma niteliğini taşımaktadır.

Bu araştırmada ölçeğin güvenirlik ve geçerliliği tekrar edilmiştir. Ölçeğin genel güvenirliği $r=0.828$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin barlett testi sonucunda ($p=0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu saptanmıştır. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.848 > 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %50.423 olan 3 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Problem Çözme Becerisi Ölçeği Faktör Yapısı

Problem Çözme Becerisi Ölçeği Soru Listesi	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
P21	.798		
P13	.797		
P23	.791		
P15	.786		
P1	.773		
P11	.768		
P9	.765		
P19	.709		
P3	.696		
P7	.593		
P5	.372		
P22		.696	
P16		.682	
P14		.679	
P24		.657	
P17		.624	
P18		.522	
P20		.512	
P10		.443	
P8			.429
P2			.762
P6			.707
P12			.692
P4			.583
			.532
Toplam Varyans 50.423 KMO: .828 X ² : 2047.406 p.: 0.000 N: 200			

3.3.4. Çocuk Saldırganlık Ölçeği

10-11 yaşlarındaki ilköğretim çocuklarının saldırganlık düzeylerini belirlemek amacıyla Şahin tarafından 2004 yılında ölçek geliştirilmiştir. Cronbach alfa katsayısı 0.77 olarak bulunmuştur. 18 maddeden oluşan ölçekte saldırganlığa yönelik davranışlar verilip “hep yaparım”, “ara sıra yaparım”, “hiç yapmam” şeklinde cevaplandırmaları istenmiştir.

Ölçekteki 5, 7, 10, 15, 17. maddeler tarafsız maddeler olarak yazılmış ve puanlamaya katılmamıştır. Buna göre ölçekten en az 13, en çok 39 puan alınabilmektedir. Ölçeğin kesim noktası grubun ortalamasının bir standart sapma üstü olup bu değer üzerinde puan alanlar saldırgan olarak tanımlanmaktadır. Bu

çalışmada çocuk saldırganlık ölçeği puan ortalaması 17.62 ± 5.10 bulunmuştur. Bu ortalamanın bir standart sapma üstü, 23 puan ve üzerinde alanlar saldırgan olarak tanımlanmıştır (Şahin, 2004).

Bu araştırmada ölçeğin güvenirlik ve geçerliliği tekrar edilmiştir. Ölçeğin genel güvenirliği $r=0.865$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin barlett testi sonucunda ($p=0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu saptanmıştır. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.904 > 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %53.779 olan 3 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Saldırganlık Ölçeği Faktör Yapısı

Saldırganlık Ölçeği Soru Listesi	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
S10	.720		
S11	.715		
S12	.670		
S14	.666		
S18	.659		
S16	.622		
S17	.557		
S13	.557		
S2		.727	
S1		.698	
S8		.691	
S3		.689	
S9		.669	
S6		.545	
S4		.532	
S7			.796
S5			.683
S15			.513
Toplam Varyans: 53.779 KMO: .904 X ² : 1481.100 p.: 0.000 N: 200			

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Kasım 2015 ile Aralık 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Öğrencilerin çalışmaya katılması gönüllüğe bağlı olmuştur ve görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında çocuklara; bireylerin kişisel bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu, ikinci aşamada ise Anne Baba Tutum Ölçeği, üçüncü aşamada Çocuklar İçin Problem Çözme Becerisi Envanteri ve dördüncü aşamasında ise Çocuk İçin Saldırganlık Ölçeği verilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında örnekleme oluşturacak olan çocuklardan veriler grup ile görüşme yoluyla toplanmıştır. Her bir çocuğun veri toplama araçlarını yaklaşık 50 dakikada tamamladıkları gözlemlenmiştir.

3.5.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Anne babadan algılanan tutum envanterinin alt ölçekleri, problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçekleri normal dağılmamaktadır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplararası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliği faktör analizi ile ölçülmüştür.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir. Elde edilen tüm bulgular %95 güven olasılığında değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolastırılmıştır.

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Çocukların Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=200)

		<i>F</i>	%
Cinsiyet	Kız	100	50.0
	Erkek	100	50.0
Yaş	8 yaşında	47	23.5
	9 yaşında	91	45.5
	10 yaşında	62	31.0
Sınıf	3. sınıf	105	52.5
	4. sınıf	95	47.5
Doğum sırası	İlk çocuk	87	43.5
	Ortanca çocuk	44	22.0
	Son çocuk	69	34.5
Kaç kardeş oldukları	Tek çocuk	47	23.5
	İki kardeş	82	41.0
	Üç kardeş	43	21.5
	Dört kardeş ve üzeri	28	14.0
Annelerin eğitim düzeyi	Okur yazar ve altı	25	12.5
	İlkokul mezunu	30	15.0
	Ortaokul mezunu	35	17.5
	Lise mezunu	61	30.5
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	24.5
Babaların eğitim düzeyi	İlkokul mezunu ve altı	29	14.5
	Ortaokul mezunu	34	17.0
	Lise mezunu	71	35.5
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	33.0
Ailelerin gelir düzeyi	Orta ve altı	41	20.5
	İyi	69	34.5
	Çok iyi	90	45.0
Aile yapısı	Çekirdek aile	140	70.0
	Geniş aile	52	26.0

Parçalanmış aile	8	4.0
------------------	---	-----

		<i>F</i>	<i>%</i>
Anne baba birlikteliği	Birlikte	180	90.0
	Boşanmış	15	7.5
	Birlikte ama ayrı yaşıyorlar	5	2.5
Aile ilişkilerinde sorun yaşama durumu	Evet	8	4.0
	Bazen	46	23.0
	Hayır	146	73.0
Okul başarısı	Düşük	13	6.5
	Orta	31	15.5
	İyi	71	35.5
	Çok iyi	85	42.5
Arkadaşlık kurarken zorluk çekme durumu	Evet	10	5.0
	Bazen	57	28.5
	Hayır	133	66.5
Karakter yapısı	Sakin	97	48.5
	Saldırgan	18	9.0
	Girişken	40	20.0
	Çekingen	45	22.5
Annelerden algılanan tutum	İçten, sevgi dolu ve anlayışlı	191	95.5
	Soğuk, sevgisiz ve ilgisiz	3	1.5
	Otoriter, kuralcı	6	3.0
Babalardan algılanan tutum	İçten, sevgi dolu ve anlayışlı	184	92.0
	Soğuk, sevgisiz ve ilgisiz	7	3.5
	Otoriter, kuralcı	9	4.5

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 200 bireyin 100'ünü (%50.0) kızlar ve 100'ünü (%50.0) erkekler oluşturduğu görülmüştür. Bireylerin 91'i (%45.5) 9 yaşında olduğu, 105'i (%52.5) üçüncü sınıfta okumakta olduğu, 87'si (%43.5) ilk çocuk olduğu ve 82'si (%41.0) iki kardeş olduğu görülmüştür.

Çocukların 61'inin (%30.5) annesi lise mezunu olduğu, 71'inin (%35.5) babası lise mezunu olduğu, 90'ının (%45.0) ailesinin geliri çok iyi olduğu, 140'ının (%70.0) aile yapısının çekirdek aile olduğu, 180'inin (%90.0) anne babası birlikte, 146'sı (%73.0) aile ilişkilerinde sorun yaşamadığı, 85'inin (%42.5) okul başarısının çok iyi olduğu, 133'ü (%66.5) arkadaşlık kurarken zorluk çekmediği, 97'si (%48.5)

sakin yapılı olduğu, 191'i (%95.5) annelerinden algıladıkları tutumun İçten, sevgi dolu ve anlayışlı olduğu ve 184'ü (%92.0) babalarından algıladıkları tutumun İçten, sevgi dolu ve anlayışlı olduğu görülmüştür.

Tablo.4.2: Çocukların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

Ölçekler	Ort. ve SS
Annelerden algılanan demokratik tutum alt ölçeği	10.21±2.14
Annelerden algılanan otoriter tutum alt ölçeği	3.99±2.91
Babalardan algılanan demokratik tutum alt ölçeği	10.00±2.45
Babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeği	3.94±3.06

Tablo.4.2.'de görüldüğü gibi; çocukların annelerden algılanan demokratik tutum alt ölçeği alt ölçeğinin ortalamasının (10.21±2.14) olduğu saptanmıştır. Çocukların annelerden algılanan otoriter tutum alt ölçeği alt ölçeğinin ortalamasının (3.99±2.91) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun annelerinden demokratik tutum algıladıkları görülmüştür. Çocukların babalarından algılanan demokratik tutum alt ölçeği alt ölçeğinin ortalamasının (10.00±2.45) olduğu saptanmıştır. Çocukların babalarından algılanan otoriter tutum alt ölçeği alt ölçeğinin ortalamasının (3.94±3.06) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun babalarından demokratik tutum algıladıkları görülmüştür.

Tablo.4.3: Çocukların Problem Çözme Becerisi ve Saldırganlık Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarına Göre Grubun Dağılımı

Ölçekler	Ort. ve SS
Problem çözme becerisi ölçeği	88.15±14.89
Saldırganlık ölçeği	16.99±5.26

Çocukların problem çözme becerileri ölçeğinin ortalamasının (88.15±14.89) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun problem çözme

becerilerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Çocukların saldırganlık ölçeğinin ortalamasının (16.99±5.26) olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ilk olarak “çocukların cinsiyetleri ile anne babalarında algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Anneden algılanan demokratik tutum	Kız	100	97.47	9747.00	4697.00	-.760	.447
	Erkek	100	103.53	10353.00			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Anneden algılanan otoriter tutum	Kız	100	98.40	9839.50	4789.50	-.519	.603
	Erkek	100	102.61	10260.50			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Babadan algılanan demokratik tutum	Kız	100	98.63	9862.50	4812.50	-.468	.640
	Erkek	100	102.38	10237.50			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Babadan algılanan otoriter tutum	Kız	100	92.26	9225.50	4175.50	-2.031	.042*
	Erkek	100	108.75	10874.50			
	Toplam	200					

*p<0.05

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; çocukların cinsiyetlerine göre anne babalardan algılanan tutum envanterinin alt ölçeklerinin (anneden algılanan demokratik tutum, anneden algılanan otoriter tutum ve babadan algılanan demokratik tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış anneden algılanan demokratik tutum, anneden algılanan otoriter tutum ve babadan algılanan demokratik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Çocukların cinsiyetlerine göre gruplar arasında babalarından algıladıkları otoriter tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeği puanları açısından erkeklerin aleyhine anlamlı bir fark vardır [$U=4175.50$, $p=.042$]. Erkeklerin kızlara oranla babalarından daha çok otoriter tutum algıladıkları saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Grupların Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Problem çözme becerileri	Kız	100	97.47	9747.00	4697.00	-.741	.459
	Erkek	100	103.53	10353.00			
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Saldırganlık	Kız	100	91.98	9197.50	4147.50	-2.119	.034*
	Erkek	100	109.03	10902.50			
	Toplam	200					

* $p<0.05$

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi; çocukların cinsiyetlerine göre gruplar arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Çocukların cinsiyetlerine göre gruplar arasında saldırganlık ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Saldırganlık ölçeği puanları açısından erkeklerin aleyhine anlamlı bir fark vardır [$U=4147.50$, $p=.034$]. Erkeklerin kızlara oranla saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin yaşları ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6: Çocukların Yaşları İle Bireylerin Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanteri ve Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Anneden algılanan demokratik tutum	r	.287
	p	.000**
Annelerden algılanan otoriter tutum	r	-.104
	p	.145
Babalardan algılanan demokratik tutum	r	.256
	p	.000**
Babalardan algılanan otoriter tutum	r	.021
	p	.771

*p<0.01

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi; çocukların yaşları ile anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan otoriter tutum ve babalardan algılanan demokratik tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Sperman Korelasyon-Testi yapılmış çocukların yaşları ile annelerden algılanan otoriter tutum ve babalardan algılanan demokratik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Çocukların yaşları ile çocukların annelerinden algıladıkları demokratik tutum alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.01). Çocukların yaşları arttıkça çocukların annelerinden algıladıkları demokratik tutum düzeyinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların yaşları ile bireylerin babalarından algıladıkları demokratik tutum alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.01). Çocukların yaşları arttıkça bireylerin babalarından algıladıkları demokratik tutum düzeyinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “bireylerin yaşları ile bireylerin problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7: Çocukların Yaşları İle Bireylerin Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Problem çözme becerileri ölçeği	r	.113
	p	.113
Saldırganlık ölçeği	r	-.021
	p	.771

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; çocukların yaşları ile problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Sperman Korelasyon-Testi yapılmış çocukların yaşları ile problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinde anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde beşinci olarak “bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile anne babalarında algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.8: Çocukların Kaçınıcı Sınıfta Okuduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Anneden algılanan demokratik tutum	Üçüncü sınıf	105	87.15	9151.00	3586.00	-3.519	.163
	Dördüncü sınıf	95	90.13	9087.00			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Anneden algılanan otoriter tutum	Üçüncü sınıf	105	100.64	10567.00	4973.00	-.036	.971
	Dördüncü sınıf	95	100.35	9533.00			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Babadan algılanan demokratik tutum	Üçüncü sınıf	105	90.46	9498.50	3933.50	-2.635	.098
	Dördüncü sınıf	95	95.30	10432.00			
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Babadan algılanan otoriter tutum	Üçüncü sınıf	105	96.40	10121.50	4556.50	-1.063	.288
	Dördüncü sınıf	95	105.04	9978.50			
	Toplam	200					

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi; çocukların kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre anne babalardan algılanan tutum envanterinin alt ölçeklerinin (anneden algılanan demokratik tutum, anneden algılanan otoriter tutum ve babadan algılanan demokratik tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış anneden algılanan demokratik tutum, anneden algılanan otoriter tutum ve babadan algılanan demokratik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde altıncı olarak “bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.9: Çocukların Kaçınıcı Sınıfta Okuduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Problem çözme becerileri ölçeği	Üçüncü sınıf	105	96.25	10106.00			
	Dördüncü sınıf	95	105.20	9994.00	4541.00	-1.093	.275
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Saldırganlık ölçeği	Üçüncü sınıf	105	96.91	10176.00			
	Dördüncü sınıf	95	104.46	9924.00	4611.00	-.937	.349
	Toplam	200					

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi; çocukların kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yedinci olarak “bireylerin kaçınıcı çocuk oldukları ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.10: Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	İlk çocuk	87	98.51				
	Ortanca çocuk	44	98.66	2	.451	.798	-
	Son çocuk	69	104.19				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	İlk çocuk	87	94.47				
	Ortanca çocuk	44	104.76	2	1.707	.426	-
	Son çocuk	69	105.38				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	İlk çocuk	87	102.18				
	Ortanca çocuk	44	91.31	2	1.536	.464	-
	Son çocuk	69	104.24				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	İlk çocuk	87	98.02				
	Ortanca çocuk	44	107.06	2	.760	.684	-
	Son çocuk	69	99.44				
	Toplam	200					

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi; çocukların kaçınıcı çocuk olduklarına göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde sekizinci olarak “bireylerin kaçınıcı çocuk oldukları ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.11: Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	İlk çocuk	87	103,92				
	Ortanca çocuk	44	90,17	2	1.813	.404	-
	Son çocuk	69	93,78				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	İlk çocuk	87	87,53				
	Ortanca çocuk	44	82,19	2	6.052	.059	-
	Son çocuk	69	103,31				
	Toplam	200					

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi; çocukların kaçınıcı çocuk olduklarına göre problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dokuzuncu olarak “bireylerin kaç kardeş oldukları ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.12: Çocukların Kaç Kardeş Olduklarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	Tek çocuk	47	109.37	3	2.130	.546	-
	İki kardeş	82	96.74				
	Üç kardeş	43	102.98				
	Dört kardeş ve üzeri	28	92.82				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	Tek çocuk	47	98.17	3	1.595	.660	-
	İki kardeş	82	104.52				
	Üç kardeş	43	102.63				
	Dört kardeş ve üzeri	28	89.38				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	Tek çocuk	47	109.97	3	2.363	.501	-
	İki kardeş	82	95.67				
	Üç kardeş	43	96.20				
	Dört kardeş ve üzeri	28	105.36				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	Tek çocuk	47	95.37	3	1.674	.643	-
	İki kardeş	82	97.84				
	Üç kardeş	43	109.55				
	Dört kardeş ve üzeri	28	103.02				
	Toplam	200					

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi; çocukların kaç kardeş olduklarına göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan

algılanan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde onuncu olarak “bireylerin kaç kardeş oldukları ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.13: Çocukların Kaç Kardeş Olduklarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	Tek çocuk	47	106.18				
	İki kardeş	82	101.26				
	Üç kardeş	43	93.31	3	1.135	.769	-
	Dört kardeş ve üzeri	28	99.77				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	Tek çocuk	47	96.95				
	İki kardeş	82	107.08				
	Üç kardeş	43	97.08	3	1.996	.573	-
	Dört kardeş ve üzeri	28	92.45				
	Toplam	200					

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi; çocukların kaç kardeş olduklarına göre problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on birinci olarak “bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.14: Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	Okur yazar ve altı	25	84.93				
	İlkokul mezunu	30	92.48				
	Ortaokul mezunu	35	98.06	4			
	Lise mezunu	61	107.32		8.420	.077	-
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	114.34				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	Okur yazar ve altı	25	122.50				
	İlkokul mezunu	30	121.53				
	Ortaokul mezunu	35	91.07	4			
	Lise mezunu	61	83.62		14.162	.007**	1>2
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	84.14				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	Okur yazar ve altı	25	90.24				
	İlkokul mezunu	30	94.68				
	Ortaokul mezunu	35	104.19	4			
	Lise mezunu	61	115.90		8.378	.089	-
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	107.49				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	Okur yazar ve altı	25	128.96				
	İlkokul mezunu	30	122.60				
	Ortaokul mezunu	35	88.06	4			
	Lise mezunu	61	87.63		15.452	.004**	1>2
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	97.36				
	Toplam	200					

*P<0.01

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi; çocukların annelerinin eğitim düzeylerine göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan

algılanan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Çocukların annelerinin eğitim düzeyleri arasında annelerden algılanan otoriter alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$X^2=14.162$, $p=0.007$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Annelerden algılanan otoriter tutum alt ölçeği puanları açısından annesi ilkököl mezunu ve altı olan çocukların aleyhine anlamlı bir fark vardır. Annesi ilkököl mezunu ve altı olan çocukların diğer çocuklara oranla annelerinden algıladıkları otoriter tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on ikinci olarak “bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.15: Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X^2	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	Okur yazar ve altı	25	75.10				
	İlkokul mezunu	30	78.87				
	Ortaokul mezunu	35	90.51	4			
	Lise mezunu	61	115.64		28.334	.000*	5>4
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	124.98				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X^2	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	Okur yazar ve altı	25	115.14				
	İlkokul mezunu	30	92.72				
	Ortaokul mezunu	35	96.76	4			
	Lise mezunu	61	91.11		6.090	.193	-
	Üniversite mezunu ve üzeri	49	92.16				
	Toplam	200					

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi; çocukların annelerinin eğitim düzeylerine göre saldırganlık ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve saldırganlık ölçeğinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Çocukların annelerinin eğitim düzeyleri arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$X^2=28.334$, $p=0.000$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Problem çözme becerileri ölçeği puanları açısından annesi lise mezunu ve üzeri olan çocukların lehine anlamlı bir fark vardır. Annesi lise mezunu ve üzeri olan çocukların diğer çocuklara oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on üçüncü olarak “bireylerin babalarının eğitim düzeyleri ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.16: Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	İlkokul mezunu ve altı	29	97.14	3	10.628	.098	-
	Ortaokul mezunu	34	102.76				
	Lise mezunu	71	104.30				
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	99.78				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	İlkokul mezunu ve altı	29	112.17	3	2.623	.453	-
	Ortaokul mezunu	34	107.40				
	Lise mezunu	71	94.22				
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	98.58				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	İlkokul mezunu ve altı	29	89.91	3	7.557	.056	-
	Ortaokul mezunu	34	121.88				
	Lise mezunu	71	102.75				
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	91.71				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	İlkokul mezunu ve altı	29	118.02	3	4.976	.174	-
	Ortaokul mezunu	34	109.04				
	Lise mezunu	71	96.23				
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	92.99				
	Toplam	200					

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi; çocukların babalarının eğitim düzeylerine göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dördüncü olarak “bireylerin babalarının eğitim düzeyleri ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.17: Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	29	73.36				
	Ortaokul mezunu	34	94.09				
	Lise mezunu	71	109.82	3			
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	105.70		9.173	.027*	3>4
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	29	115.40				
	Ortaokul mezunu	34	89.65				
	Lise mezunu	71	104.86	3			
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	94.86		4.292	.232	-
	Toplam	200					

*p<0.05

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi; çocukların babalarının eğitim düzeylerine göre saldırganlık ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve saldırganlık ölçeğinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Çocukların babalarının eğitim düzeyleri arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$X^2=9.173$, $p=0.027$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Problem çözme becerileri ölçeği puanları açısından babası lise mezunu ve üzeri olan çocukların lehine anlamlı bir fark vardır. Babası lise mezunu ve üzeri olan çocukların diğer çocuklara oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on beşinci olarak “bireylerin ailelerinin gelir düzeyleri ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.18: Çocukların Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	Orta ve altı	41	98.84				
	İyi	69	105.54				
	Çok iyi	90	100.51	2	1.431	.489	-
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	Orta ve altı	41	96.06				
	İyi	69	99.20				
	Çok iyi	90	95.52	2	.531	.767	-
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	Orta ve altı	41	104.59				
	İyi	69	99.89				
	Çok iyi	90	99.11	2			
	Toplam	200			.276	.871	-
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	Orta ve altı	41	114.13				
	İyi	69	102.20				
	Çok iyi	90	100.73	2	3.792	.150	-
	Toplam	200					

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi; çocukların ailelerin gelir düzeylerine göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan

otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on altıncı olarak “bireylerin ailelerinin gelir düzeyleri ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.19: Çocukların Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	Orta ve altı	41	102.65				
	İyi	69	101.04				
	Çok iyi	90	99.11	2	.114	.944	-
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	Orta ve altı	41	108.88				
	İyi	69	99.71				
	Çok iyi	90	97.29	2	1.189	.552	-
	Toplam	200					

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi; çocukların ailelerinin gelir düzeylerine göre problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeğinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on yedinci olarak “bireylerin okul başarıları ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.20: Çocukların Okul Başarılarına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	Düşük	13	98.73	3	1.087	.780	-
	Orta	31	95.48				
	İyi	71	103.91				
	Çok iyi	85	101.28				
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	Düşük	13	83.35	3	8.158	.088	-
	Orta	31	93.69				
	İyi	71	94.45				
	Çok iyi	85	91.31				
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	Düşük	13	99.00	3	4.189	.242	-
	Orta	31	88.53				
	İyi	71	95.17				
	Çok iyi	85	109.55				
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	Düşük	13	88.08	3	6.912	.075	-
	Orta	31	91.95				
	İyi	71	93.82				
	Çok iyi	85	90.74				
	Toplam	200					

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi; çocukların okul başarılarına göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on sekizinci olarak “bireylerin okul başarıları ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.21: Çocukların Okul Başarılarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>Sd</i>	<i>X</i> ²	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Problem çözme becerileri ölçeği	Düşük	13	89.42				
	Orta	31	91.18				
	İyi	71	104.94	3	4.099	.047*	4
	Çok iyi	85	116.85				
	Toplam	200					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>Sd</i>	<i>X</i> ²	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Saldırganlık ölçeği	Düşük	13	111,15				
	Orta	31	109,90	3			
	İyi	71	103,66		3.079	.380	-
	Çok iyi	85	92,80				
	Toplam	200					

*p<0.05

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi; çocukların okul başarılarına göre saldırganlık ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve saldırganlık ölçeğinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Çocukların okul başarıları arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$X^2=4.099$, $p=0.047$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Problem çözme becerileri ölçeği puanları açısından okul başarısı çok iyi olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Okul başarısı çok iyi olan çocukların diğer çocuklara oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dokuzuncu olarak “bireylerin karakter yapısı ile bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.22: Çocukların Karakter Yapısına Göre Grupların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan demokratik tutum	Sakin	97	99.89				
	Saldırgan	18	111.78				
	Girişken	40	113.13	3	5.674	.129	-
	Çekingen	45	86.09				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Anneden algılanan otoriter tutum	Sakin	97	99.86				
	Saldırgan	18	95.50				
	Girişken	40	89.01	3	1.271	.736	-
	Çekingen	45	96.32				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan demokratik tutum	Sakin	97	99.57				
	Saldırgan	18	92.33				
	Girişken	40	97.49	3	2.542	.468	-
	Çekingen	45	91.56				
	Toplam	200					
	Grup	N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Babadan algılanan otoriter tutum	Sakin	97	91.09				
	Saldırgan	18	102.92				
	Girişken	40	94.03	3	.586	.900	-
	Çekingen	45	95.13				
	Toplam	200					

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi; çocukların karakter yapılarına göre anne babalarından algıladıkları tutum envanteri ve alt ölçeklerinin (annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılan otoriter tutum) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve annelerden algılanan demokratik tutum, annelerden algılanan otoriter tutum, babalardan algılanan demokratik tutum ve babalardan algılan otoriter tutum alt ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirminci olarak “bireylerin karakter yapıları ile bireylerin problem çözme becerisi ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.23: Çocukların Karakter Yapılarına Göre Grupların Problem Çözme Becerisi İle Saldırganlık Ölçeğinin Puanları Açısından Kruskal Wallis H Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Problem çözme becerileri ölçeği	Sakin	97	97.87				
	Saldırgan	18	84.67				
	Girişken	40	101.98	3	9.438	.075	-
	Çekingen	45	85.64				
	Toplam	200					
Grup		N	S.O.	Sd	X²	p	Anlamlı fark
Saldırganlık ölçeği	Sakin	97	95.49				
	Saldırgan	18	109.83				
	Girişken	40	104.56	3	6.028	.110	-
	Çekingen	45	95.94				
	Toplam	200					

Tablo 4.23’de görüldüğü gibi; çocukların karakter yapılarına göre problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve problem çözme becerileri ile saldırganlık ölçeklerinden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi birinci olarak “bireylerin anne babalarından algıladıkları tutum envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar, problem çözme becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ve saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.24: Çocukların Anne Babalarından Algıladıkları Tutum Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar, Problem Çözme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ve Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ölçekler		Anneden algılanan demokratik tutum	Anneden algılanan otoriter tutum	Babadan algılanan demokratik tutum	Babadan algılanan otoriter tutum	Saldırganlık ölçeği
Saldırganlık ölçeği	r	-.265	.290	-.280	.328	1.000
	p	.000**	.000**	.000**	.000*	-
Problem çözme becerileri	r	.229	-.452	.236	-.428	-.369
	p	.001**	.000**	.001**	.000**	.000*

**p<0.01

Tablo 4.24’de görüldüğü gibi; çocukların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile bireylerin anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum düştükçe çocukların saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile bireylerin anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum arttıkça çocukların saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların problem çözme becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile bireylerin anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum arttıkça çocukların problem çözme becerileri düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların problem çözme becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile bireylerin anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum ölçeğinden aldığı puanlar

arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum artıkça çocukların problem çözme becerileri düzeylerinin de düşmekte olduğu görülmüştür.

Bulgular, araştırmanın problemleri çerçevesinde özetlenirse:

Çocukların cinsiyetlerine göre gruplar arasında babalarından algıladıkları otoriter tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Erkeklerin kızlara oranla babalarından daha çok otoriter tutum algıladıkları saptanmıştır.

Çocukların cinsiyetlerine göre gruplar arasında saldırganlık ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Erkeklerin kızlara oranla saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların yaşları ile bireylerin annelerinden algıladıkları demokratik tutum alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların yaşları artıkça çocukların annelerinden algıladıkları demokratik tutum düzeyinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların yaşları ile bireylerin babalarından algıladıkları demokratik tutum alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların yaşları artıkça çocukların babalarından algıladıkları demokratik tutum düzeyinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların annelerinin eğitim düzeyleri arasında annelerden algılanan otoriter alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Annesi ilkokul mezunu ve altı olan çocukların diğer çocuklara oranla annelerinden algıladıkları otoriter tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların annelerinin eğitim düzeyleri arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Annesi lise mezunu ve üzeri olan çocukların diğer bireylere oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların babalarının eğitim düzeyleri arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Babası lise mezunu ve üzeri olan

çocukların diğer çocuklara oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların okul başarıları arasında problem çözme becerileri ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Okul başarısı çok iyi olan çocukların diğer çocuklara oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum düştükçe çocukların saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum arttıkça çocukların saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların problem çözme becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların anneden-babadan algıladıkları demokratik tutum arttıkça çocukların problem çözme becerileri düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.

Çocukların problem çözme becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların anneden-babadan algıladıkları otoriter tutum arttıkça çocukların problem çözme becerileri düzeylerinin de düşmekte olduğu görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, YORUM VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerinin anne baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeylerine etkisinin tartışılıp yorumlanmış ve ailelere, araştırmacı ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma ve Yorum

Yapılan bu araştırmada, İlköğretim 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerinin anne baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeylerine etkisi ile bunları etkileyen faktörler araştırılmıştır.

Demircioğlu'na göre çocuklar ile anne baba arasında var olan ilişkinin temel belirleyicisi olarak ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği tutum ve davranışlar olduğunu belirtmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tavırlar, davranışlar, yaşanan olaylar karşısındaki gösterdikleri davranış biçimleri, olaylar karşısında takındıkları tutumlar, ebeveynlerin çocukları arasındaki var olan ilişkinin yönünü belirlemektedir. Demircioğlu'na göre; ebeveynlerin tutumları çocukların bedensel, psikososyal, bilişsel, dil ve cinsel gelişimlerini olumlu veya olumsuz olarak etkilemekte olan en önemli unsur olarak nitelendirmektedir (Demircioğlu, 2012). Yavuzer'e göre ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği tutum ve davranışların çocuklarının sağlıklı bir gelişim sağlamasını ve sağlam sosyal ilişkiler kurmasını olumlu olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Ebeveynlerin olumlu yönde çocuk yetiştirme tutumları sergilemesi, çocuğun yaşamının ilerisinde hem kendisine hem de topluma faydalı bir kişi olmasına katkı sağladığı fakat ebeveynlerin olumsuz çocuk yetiştirme tutumları sergilemesi ise çocuğun yaşamında farklı davranış problemlerine oluşmasına neden olacağını ifade etmiştir (Yavuzer, 1998). Tanımlardan anlaşılıyor ki bir bireyin yaşamında çocukluğundan itibaren ebeveynlerinin kendisine sergilediği tutumların önemli bir yere sahip olduğudur. Yaptığımız araştırmada çocukların hem annelerinden hem de babalarından demokratik tutum algıladıkları görülmüştür. Yapılan bu çalışmanın literatürde paralellik göstermediği çalışmalar söz konusudur.

Tabak'ın 2007 yılında ilköğretim 1. Kademedeki okuyan çocuklar üzerinde yapmış olduğu araştırmasında ebeveynlerin %69'unun aşırı koruyucu tutum sergilediği görülmüştür (Tabak, 2007). 2012 yılında Karaduman'ın yapmış olduğu araştırmada ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumu ile ilgili olarak babaların %88'inde demokratik, %12'sinde otoriter tutum algılandığı, annelerin % 87'sinden demokratik, %13'ünden ise otoriter tutum algılandığı görülmüştür (Karaduman, 2012).

Yapılan bu çalışmada bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum düştükçe bireylerin saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu ayrıca bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları otoriter tutum arttıkça bireylerin saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu saptanmıştır. Yaptığımız araştırma da çıkan sonuç literatürde anne-baba tutumları ile saldırganlık düzeyi arasında ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür. 1994 yılında Hatunoğlu tarafından ebeveyn tutumları ile saldırganlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmada ebeveyn tutumları ile saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ebeveynleri tarafından otoriter tutum içinde büyüyen kişilerin ebeveynleri tarafından demokratik tutum içinde büyüyen kişilere oranla daha fazla saldırganlık eğilimi gösterdikleri saptanmıştır (Hatunoğlu,1994). Çalışmamız paralellik göstermediği çalışmalarda söz konusudur. Nair 2014 yılında yapmış olduğu çalışmada; ebeveynlerinin tutumlarını otoriter olarak algılayan bireylerin fiziksel saldırganlık puanları, ebeveynlerinin tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylerin fiziksel saldırganlık puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır (Nair, 2014). Öz tarafından 2007 yılında ilköğretim de dördüncü ve beşinci sınıfta okuyan öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin sergilediği tutumların çocukların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinde herhangi bir farklılığa sebep olmadığı saptanmıştır (Öz,2007). 2011 yılında Yıldız ve ark. Yapmış olduğu çalışmada ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum arttıkça ergenlerin saldırganlık düzeylerinin azalmakta olduğu, ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları otoriter tutum arttıkça ergenlerin saldırganlık düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür (Yıldız ve ark, 2011).

Yapılan bu çalışmada erkeklerin kızlara oranla saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. 2007 yılında Güçkıran'ın ilköğretim öğrencilerinin

saldırganlık düzeylerini incelediği araştırmasında erkek öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu görülmüştür (Güçkiran, 2007). 1998 yılında Tuzgöl'ün yapmış olduğu çalışmada cinsiyet ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemiş, erkeklerin saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir (Tuzgöl, 1998). Başka bir araştırma da ise kızların ve erkeklerin aynı oranda saldırganlık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır (Çolakoğlu, 2014). 2008 yılında Efilti'nin yapmış olduğu çalışmasında; kız öğrencilerin saldırganlık puan ortalamaları 102.66, erkek öğrencilerin ise 113.28 olarak bulunmuştur. Yapılan karşılaştırma sonucunda; erkek öğrencilerin saldırganlık puan ortalamalarının kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur (Efilti, 2008). Nair'in 2014 yılında yapmış olduğu çalışmasında; erkek çocukların fiziksel saldırganlık puanları kız çocukların fiziksel saldırganlık puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır (Nair, 2014). 2011 yılında Bayrak tarafından 10-12 yaş arasındaki çocuklar üzerinde yapmış olduğu araştırmasında; erkek çocukların "Antisosyal Saldırganlık" puan ortalamalarının kız çocuklarına göre istatistiksel anlamlılıkta daha yüksek olduğu bulunmuştur (Bayrak, 2011). Yaptığımız araştırma literatürde yapılmış başka çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Yapılan araştırmaların bir çoğunda erkeklerin kızlara oranla daha saldırgan eğilim göstermesinin temel unsuru olarak toplumlarda erkeklerin girişken, atılgan ve saldırgan olarak, kızların ise bunun tam tersi olarak yetiştirilmelerine önem verilmesi olarak görülebilmektedir. Ülkemizde kız çocuklarına atfedilen unsurlar ile erkeklere atfedilen unsurlar farklılık göstermektedir. Erkek çocuklarının sergilediği saldırgan davranışları aile ve sosyal çevre tarafından rahatlıkla kabul görülürken, kız çocukların saldırgan davranışlar sergilemesi aile ve sosyal çevre tarafından kabul görmemektedir. Ülkemizde erkek çocukları daha özgür bir şekilde kız çocukları ise daha baskın bir şekilde yetiştirilmeye çalışıyor bu nedenle erkeklerin kızlara oranla saldırganlık eğilimi gösterme oranları daha yüksek olması olağan karşılanmaktadır.

Yapılan bu çalışmada annesi ilkököl mezunu ve altı olan bireylerin diğer bireylere oranla annelerinden algıladıkları otoriter tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Erdoğan 2014 yılında yapmış olduğu çalışmasında; 11-12 yaş grubu çocukların annelerinin eğitim seviyesi puanları yükseldikçe aşırı annelik puanlarında azalma, demokratik tutum puanlarında artma, ev kadınlığı rolünü

reddetme puanlarında azalma, geçimsizlik puanlarında azalma ve sıkı disiplin puanlarında azalma saptanmıştır (Erdoğan,2014). 2011 yılında Aktaş'ın lise öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmasında algılanan ebeveynlerin tutumlarının annelerin eğitim düzeylerine göre eğitim seviyesi üst seviyelere çıktıkça çocuklara uygulanan ebeveyn tutumların demokratik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Aktaş, 2011). Yaptığımız araştırma Erdoğan'ın 2014 yılında ve Aktaş'ın 2011 yılında yapmış oldukları araştırmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Yapılan bu çalışmada ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile bireylerin saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Derman'ın 2011 yılında yapmış olduğu araştırmasında ebeveynlerin eğitim düzeyine göre çocukların saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır (Derman,2011). 2013 yılında Yılmaz'ın yapmış olduğu çalışmasında; ebeveynlerin eğitim düzeyleri açısından hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrenci grubunun saldırganlık puanları arasında anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür (yılmaz,2013). Yaptığımız araştırmada ebeveynlerin eğitim düzeylerinin çocukların saldırganlık eğilimleri arasında anlamlı farklılık oluşturmaması literatürde yapılan diğer araştırmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Yapılan bu çalışmada bireylerin yaşları arttıkça bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum düzeyinin de artmakta olduğu görülmüştür. 2011 yılında Aktaş'ın lise öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmasında lise öğrencilerin yaşları ile ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum arasında negatif bir ilişki, ebeveynlerinden algıladıkları otoriter tutum ile pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmada lise öğrencileri yaşları arttıkça ebeveynlerinden daha fazla otoriter tutum algıladıkları görülmüştür (Aktaş, 2011). Yaptığımız araştırmada elde edilen bu bulgu Aktaş'ın yapmış olduğu çalışmayla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Heppner ve Krouskopf göre problem çözme becerisi; bireyin yaşamı boyunca her zaman karşılaşılabileceği, bireyde engel yaratan onu strese iten, problemleri çözmek amacıyla ortaya koyduğu çözümler olarak ifade etmişlerdir. Problem çözme

becerisi bireyin zihinsel, duyuşsal ve davranışsal etkinlikleri içeren karmaşık bir yapı olduğu ifade edilmektedir (Akt. Çetinkaya, 2013, s.16). Bireylerin karşılaştıkları güçlükler karşında üreteceğı çözüm önerileri kişiler açısından önem taşımaktadır. Bireylerin gelişiminde ebeveyn tutumlarının büyük etki ettiğı literatür de ele alınmıştır bu nedenle ebeveyn tutumları problem çözme becerilerini de gelişmesinde büyük ölçü de etki eden bir unsurdur. Yaptığımız araştırmada bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum arttıkça bireylerin problem çözme becerileri düzeylerinin de artmakta olduğı, bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları otoriter tutum arttıkça bireylerin problem çözme becerileri düzeylerinin de düşmekte olduğı görölmüştür. 2015 yılında Ay tarafından yapılan araştırmada, bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum yükseldikçe problem çözme becerileri puanının da yükseldiğı, ebeveynlerinden algılan otoriter tutum arttıkça problem çözme becerileri puanında azalmakta olduğı sonucuna ulaşılmıştır (Ay,2015). Yaptığımız araştırmada elde edilen bu bulgu Ay'ın yapmış olduğı çalışmayla paralellik gösterdiği görölmüştür.

Yapılan bu çalışmada bireylerin okul başarısı çok iyi olan bireylerin diğere bireylere oranla problem çözme becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğı saptanmıştır. 2010 yılında Baltacı'nın yaptığı çalışmada tutarsız tutuma sahip olan ebeveynlerin çocuklarının okul başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük olduğı görölmüştür (Akt. Ay, 2015). Erkan'ın 2002 yılında yaptığı araştırmada çocuklarına otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının da problem çözme becerisinin düşük olduğı belirlenmiştir (Akt. Ay,2015). Yaptığımız araştırmada elde edilen bu bulgu literatürdeki diğere araştırmalarla paralellik gösterdiği görölmüştür.

2008 yılında Gökbüzoğlu ergen bireylerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkisini araştırmıştır. Çalışmada ergen bireylerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Saldırganlık düzeyinden alınan puan düştükçe problem çözme becerisinden alınan puanın yükselmekte olduğunu saptamıştır (Gökbüzoğlu, 2008). Yaptığımız araştırmada bireylerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.2.Öneriler

Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği tutumların çocukların saldırganlık düzeylerini ve problem çözme becerilerini olumsuz etkileyebileceği dikkatte alınarak yapılan araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler oluşturulmuştur.

Okul rehberlik servislerinin ebeveyn tutumlarının çocuk eğitimi üzerindeki olumlu-olumsuz etkilerini öğrenci velilerine anlatmasının büyük yararı olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin saldırganlık düzeylerini azaltmaya yönelik okullarda etkin bir şekilde grup rehberliğinin yapılmasının faydalığı olabileceği önerilmektedir.

Çocuk eğitim, ebeveyn tutumları, problem çözme konuları hakkında el broşürleri hazırlanıp velilere dağıtılmasının ebeveynlerin bilinçlendirilmesi konusunda faydalı olabileceği önerilmektedir.

Uzman psikologlar tarafından ailelere anne-baba eğitimleri düzenlenerek saldırganlığın sebepleri anlatılmalı, çocuklarının sergilediği saldırgan tavırlar karşısında ebeveyn olarak neler yapmaları gerektiği konusunda aileler bilgilendirilmenin yapılmasının faydalığı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularını, deney kontrol grubu kullanılarak karşılaştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abramson, L. Y., Seligman, M. E., & Teasdale, J. D. (1978). Learned Helplessness in Humans: Critique And Reformulation. *Journal Of Abnormal Psychology*, 87(1), S. 49.
- Ağlamaz, T. (2006). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne Baba Öğrenim Düzeyi ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bayrak, B. (2011). 10-12 Yaşlarındaki Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimleri ve Bunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bezci, Ş. (2010). Taekwondo Antrenörlerinin Stresle Başa Çıkma ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bolattekin, A. (2014). Anne Babanın Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Bozpolat, E, Gömleksiz, M.N. (2010). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Ceylan, D. (2012). BESYO Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Çanakkale Üniversitesi, Çanakkale.

Çetinkaya, Ş. (2013). Lise Öğrencisi Erkek Ergenlerde Problem Çözme Eğitiminin Problem Çözme Becerisi Kişilerarası İlişki Tarzı ve Öfke Kontrolü Üzerinde Etkisi. Adnan Menderes Üniversitesi, Adana.

Çolakoğlu, F. ve Solak, N. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyet ve Okul Türüne Göre Saldırganlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi (Çorum İli Örneği), International Journal of Social Science. Number: 26 , p. 57-66.

Demircioğlu, H. (2012). Altı Yaşında Çocuğu Olan Annelere Uygulanan Aile Eğitimi Programının Aile İşlevlerine ve Anne Baba Tutumları ile Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara

Dervent. F. (2007). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Derman, M. (2011). Farklı Sosyoekonomik Düzeylerdeki 10-11 Yaş Çocuklarına Uygulanan Empati Eğitim Programının Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Dinçer, B. (2008). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları ile Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Duyar, D. (2011). Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Efiltili, E. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağı'nın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konya.
- Erginbay, Ş. (2014). Ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi. Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Eroğlu, S.E. (2009). Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerinde Karşılaştırılmalı Bir Çalışma. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gelir, E. (2009). Anne Baba Tutumları, Aile Sosyal Atomu ve Cinsiyete Göre İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Çaresizlik ve Akademik Başarılarının İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gök, D. (2010). Anne Tutumlarının Öğrencilerin Başarıları ve Yetenekleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Gökbüzoğlu, B. (2008). Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güçkıran, R. (2008). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gültekin. F. (2008). Saldırganlık ve Öfkeyi Azaltma Programının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Gümüş, S.Y. (2011). Saldırganlık ile Aile İçi şiddet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Arel Üniversitesi. İstanbul.

Hanımoğlu, E. (2010). Seviye Belirleme Sınavına Girecek Olan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Mükemmeliyetçilik ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkisinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

İskender, D., Yaman, E, Albayrak, G. (2004). İlköğretim Okullarında Etkin Yöneticiler İçin Bir Gösterge: Problem Çözme Becerisi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 2004, Sayı 20, Sayfa: 73-84

Karaduman, D. (2012). İlköğretim 1. Kademe 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaynak, A. (2013). Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Kılıçarslan, S. (2009). 7. ve 8. Öğrencilerinin Akılcı Olmayan inançları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Kılınç, E. (2012). Genel Lise 9.Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere ve Sürekli Kaygı Durumlarına Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Kula, E. (2008). Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Saldırganlık Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mutallimova, S. (2014). Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Nair, B. (2014). Ergenlerin Saldırganlık Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Omay, H. (2008). İlköğretim Okulları Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları ile Saldırganlık Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, S. (2007). İlköğretim 1. Kademe 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, İ. (1990). Ana-baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duyguları Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, s. 97. Ankara.
- Pakkal, F.U. (2007). Okul Öncesi Eğitim Alan Ergenlerin Sosyal Benlik Değerlerinin Problem Çözme Becerisine Etkisi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Polat, S. (1986). Ana-Baba Tutumlarının Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyine Etkisi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, s.125, Ankara.

- Solak, M.Ş. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Tutumları ile Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Tutumları ile Saldırganlık ve Yalnızlık Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tabak, N. (2007). İlköğretim 1. Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne-Baba Tutumları, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Tekeli, G. (2010). Lise Son Sınıf Öğrencileri ile Üniversite Öğrencileri Arasında Bir Karşılaştırma: Akademik Benlik Yeterliği, Denetim Odağı, Stresle Başa Çıkma ve Problem Çözme Becerisi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Topaloğlu, Z.Ç. (2013). 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri ile Anne-babalarının Ebeveyn Özyeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Tuzgöl, M. (1998). Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ulusoy, O. (2008). Ergenlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Saldırganlık İlişkisi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ustabaş, S. (2011). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi, 15. Basım. Sayfa 68-126.

Yazıcı, T. (2013). Problem Çözme Becerisinin Müzik Eğitime Etkisi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Yeşilyaprak, B. (2003). Çalışan Anne ve Çocuk. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. Sayfa 62.

Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P., Türkleş, S. (2011). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Etkileyen Faktörler. Uluslararası İnsan Bilimler Dergisi Cilt:8, Sayı:1, Yıl:2011

Yıldız, Bıçakçı, M. (2004). Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının ve Benlik İmajlarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, s.173., Ankara.

Yıldız, E. ve Erci, B. (2011). Anne Baba Tutumları İle Adölesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Sayı:3, SS: 6-11.

Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar, Türk Psikoloji Yazıları: 1(3), 99- 118, Ankara

EKLER

EK-1 (KİŞİSEL BİLGİ FORMU)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Öğrenciler;

Bu araştırma Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda tez çalışması için yapılmıştır. Sizden beklenen görüşlerinize uyan seçenekleri işaretlemeniz ve soruların hepsini yanıtlamanızdır. Sorulara vereceğiniz cevapların doğruluğu, çalışmanın sonuçlarının sağlıklı olması bakımından önemlidir. Vereceğiniz cevaplar tamamen gizli kalacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Bu bilimsel çalışmaya olan katkınız ve içtenlikle verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederim.

Serpil ÇINAR

1. Cinsiyet

☐ Kız ☐ Erkek

2. Yaşınız:.....

3. Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?

☐ 3. sınıf ☐ 4. sınıf

4. Kaçınıcı çocuksunuz?

☐ İlk çocuk ☐ Ortaanca çocuk ☐ Son çocuk

5. Kaç kardeşiniz?

☐ Tek çocuğum ☐ 2 kardeşiz ☐ 3 kardeşiz
☐ 4 kardeşiz ☐ 5 kardeşiz ve üzeri

6. Annenizin eğitim durumu nedir?

☐ Okur-yazar değil ☐ Okur -yazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Yüksek lisans/Doktora

7. Babanızın eğitim durumu nedir?

☐ Okur-yazar değil ☐ Okur -yazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Yüksek lisans/Doktora

8. Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

9. Aile yapınız nedir?

☐ Çekirdek aile ☐ Geniş aile ☐ Parçalanmış aile

(Handwritten signatures and initials)

10. Annenizin ve babanızın birlikteliği nedir ?

☐ Birlikte ☐ Boşanmış ☐ Birlikte ama ayrı yaşıyorlar

11. Aile ilişkilerinde sorun yaşamakta mısınız?

☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

12. Okul başarı düzeyiniz nedir?

☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

13. Arkadaşlık kurarken zorluk çeker misin?

☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

14. Aşağıdaki davranış biçimlerinden hangisi size uymaktadır?

☐ Sakin ☐ Saldırgan ☐ Girişken ☐ Çekingen ☐ Diğer (Belirtiniz).....

15. Annenizden algıladığınız tutum nedir?

☐ İçten, sevgi dolu ve anlayışlı

☐ Soğuk, sevgisiz ve ilgisiz

☐ Otoriter, kuralcı

16. Babanızdan algıladığınız tutum nedir?

☐ İçten, sevgi dolu ve anlayışlı

☐ Soğuk, sevgisiz ve ilgisiz

☐ Otoriter, kuralcı

4. 1. 21

EK-2

(ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ)

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ (A.B.T.Ö.)

Sevgili öğrenciler,

Bu ölçek, çocukların, ana-babaları ile olan ilişkilerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte, çocukların ana-babalarıyla olan ilişkilerini gösteren bazı cümleler verilmiştir. Sizden istenen, bu cümlelerde belirtilen davranışların, ana-babanıza uygun olup-olmadığını düşünmenizdir. Burada önemli olan sizin görüş ve duygularınızdır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak, arkadaşlarınıza, ana-babalarınıza, öğretmenlerinize ya da bir başka kişiye gösterilmeyecektir. Ayrıca cevaplarınız kişisel olarak değerlendirilmeyecek, araştırmaya katılan tüm öğrencilerle birlikte bir bütün olarak değerlendirilecektir.

Ölçeği nasıl cevaplandıracağınız aşağıda belirtilmiştir.

Sizlere önce bazı cümlelerin olduğu bir form ve babanızı düşünerek dolduracağınız Babalar Tein Cevap Kağıdı verilecektir. İlk olarak, formdaki cümleleri dikkatle okuyun. Okuduğunuz cümle babanızın yaptığı davranışa benziyorsa cevap kağıdındaki " Babamın Davranışına Benziyor" seçeneğine çarpı (X) koyarak işaretleyin. Okuduğunuz cümle babanızın yaptığı davranışa benzemiyorsa "Babamın Davranışına Benzemiyor" seçeneğine çarpı (X) koyarak işaretleyin. Bu şekilde, bütün cümleleri sırayla hiçbirini atlamadan yapın. Bu işlem bittikten sonra, size annenizi düşünerek dolduracağınız Anneler İçin Cevap Kağıdı verilecektir. Önce formdaki cümleleri yeniden dikkatle okuyun. Bu sefer, annenizi düşünün. Okuduğunuz cümle annenizin yaptığı davranışa benziyorsa, cevap kağıdındaki "Annemin Davranışına Benziyor" seçeneğine çarpı (X) koyarak işaretleyin. Okuduğunuz cümle annenizin davranışına benzemiyorsa "Annemin Davranışına Benzemiyor" seçeneğine çarpı (X) koyarak işaretleyin. Bu şekilde bütün cümleleri sırasıyla hiçbirini atlamadan yapın.

Aşağıdaki örneklerde cevaplandırmanın nasıl yapılacağı gösterilmiştir;

Örnek:

1. Arkadaş seçimimde beni serbest bırakır.
2. Tabagımdaki yemeği bitirmeden sofradan kalkmama izin vermez.

Babamın Davranışına Benziyor

1. (X)
2. ()

Babalar İçin Cevap Kağıdı

Babamın Davranışına Benzemiyor

- ()
- (X)

Örnekte görüldüğü gibi birinci cümlede, eğer babanız sizi. arkadaş seçiminde serbest bırakıyorsa, cevap kağıdındaki "Babamın Davranışına Benziyor*" seçeneğini işaretleyeceksiniz.

İkinci cümlede , eğer babanız tabağınızdaki yemeği bitirmeden sofradan kalkmanıza izin vermiyorsa, bu cümle babanızın davranışına benzemiyor demektir. Bu yüzden "Babamın Davranışına Benzemiyor" seçeneğini işaretleyeceksiniz

Anneler için olan cevap kağıdını da yukarıdaki, örnekte gösterildiği şekilde dolduracaksınız. Bu ölçeği cevaplamaktan zevk duyacağınızı umar, ilgi ve yardımlarınız için hepinize şimdiden teşekkür ederim.

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ
MADDELER:

1. Beni her zaman anlamaya çalışır.
2. Beni ilgilendiren konulardaki kararları her zaman, kendisi verir.
3. Kendime ilişkin ufak tefek kararlar almaya beni özendirir.
4. Kendi koyduğu kurallara uymamı ister.
5. Ben bir şey anlatırken sözümü kesmez.
6. Onun istediği gibi davranmazsam, bana tepki gösterir.
7. Kendimi önemli ve değerli bir kişi olarak görmeme yardımcı olur.
8. Aynı fikirde olmadığımız zaman, kendi fikirlerini kabul etmem için beni zorlayabilir.
9. Evde fikirlerimi rahatça anlatmamı doğal karşılar.
10. Sorunları benimle konuşarak çözümlemeye çalışır.
11. Okulda çok başarılı olmam için beni zorlayabilir.
12. Bir güçlükle karşılaştığımda, istediğim yardımı sağlar.
13. Küçük hatalarımda bana tepki gösterirler.
14. Hiçbir konuda kişisel görüşümü sormaz.
15. En ufak eşyayı kaybetsem bile, bana tepki gösterir.
16. Bana bir eşya alınırken, birlikte karar veririm.
17. Bir şeyi yapmamı istediğinde hiçbir mazeretimi dinlemez.
18. Merak ettiğim konularda sorduğum soruları cevaplandırmaya çalışır.
19. Gelecekle ilgili planlarımı dikkatle dinler, fakat hiçbir zaman amaçlarımı belirlemeye çalışmaz.
20. Haklı olduğum zaman, bunu bana açıkça söyler.
21. Beni o kadar çok kontrol eder ki, bazen çok bunalırım.
22. Ancak istediği gibi davrandığım zaman, bana sevgi gösterir.
23. Ailemizle ilgili bir karar alınırken, benim fikirlerimi de dikkate alır.
24. Yapabileceğimden fazlasını yapmam için beni zorlar.
25. Neyi, nasıl yapacağıma her zaman o karar verir.

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ CEVAP FORMU

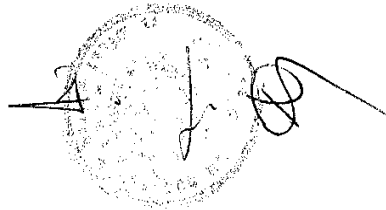
Anneler İçin Cevap Kağıdı

Annemin davranışına benziyor

1. ()
2. ()
3. ()
4. ()
5. ()
6. ()
7. ()
8. ()
9. ()
10. ()
11. ()
12. ()
13. ()
14. ()
15. ()
16. ()
17. ()
18. ()
19. ()
20. ()
21. ()
22. ()
23. ()
24. ()
25. ()
26. ()

Annemin davranışına benzemiyor

- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()

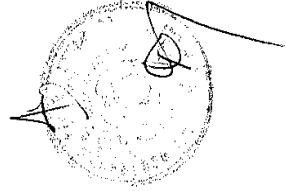
Babalar İçin Cevap Kağıdı

Babamın davranışına benziyor

1. ()
2. ()
3. ()
4. ()
5. ()
6. ()
7. ()
8. ()
9. ()
10. ()
11. ()
12. ()
13. ()
14. ()
15. ()
16. ()
17. ()
18. ()
19. ()
20. ()
21. ()
22. ()
23. ()
24. ()
25. ()
26. ()

Babamın davranışına benzemiyor

- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()

EK-3

(PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ ENVANTERİ)

	1	2	3	4	5
19. Sorunlarımı çözemediğimde zamanlarda ailemden ya da arkadaşlarımdan yardım isterim.					
20. Sorunlarımı çözme konusunda genellikle başarılı değilimdir.					
21. Sorunlarım karşısında genellikle yaratıcı ve etkili çözüm yolları bulurum.					
22. Sorunlarım olduğunda küçük çocuk gibi davranmak beni rahatlatır.					
23. Bir sorunla karşılaştığımda tüm çözüm yollarını düşünerek çözeceğime inanırım.					
24. Bir sorunum olduğunda çözüm yolları aramak yerine her şeyi olurluna bırakırım.					

2

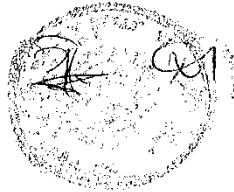
EK-4

(ÇOCUK SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ)

SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler, aşağıda bütün çocukların gösterebileceği davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışları dikkatlice okuyunuz, her bir maddedeki davranışı gösteriyorsanız; “Hep yaparım” göstermiyorsanız “Hiç yapmam”, bazen gösteriyorsanız “ Ara sıra yaparım” seçeneğini (X) koyarak işaretleyiniz. Buradan elde edilecek bilgiler bilimsel araştırmada kullanılacaktır. Cevaplarınızla ilgili sizin dışınızda kimseye bilgi verilmeyecektir.

MADDELER	Hep yaparım	Ara sıra yaparım	Hiç yapmam
1. Kedileri ve köpekleri oyun olsun diye kızdırırım.			
2. Bazen bile bile arkadaşlarımı kızdırmak amaçlı tepki gösterebilirim.			
3. İstediğim şeyler yapılmadığında tepki gösteririm.			
4. Biri, elimden bana ait bir şeyi aldığı anda tepki gösteririm.			
5. Eğitsel kolların herhangi birinde görev almak hoşuma gider.			
6. Bağırduğumda, sinirlendiğimde istediklerimi elde edebiliyorum.			
7. Beden eğitimi dersini çok severim			
8. Söylediğim sözlerle arkadaşlarımı kızdırmak hoşuma gider.			
9. Çok kızdığım anda arkadaşlarıma tepki gösteririm.			
10. Zaman zaman çok ders çalışmaktan sıkılırım.			
11. Bazen tepki göstermek için bahane ararım.			
12. Herhangi bir neden olmadan da birine tepki gösterebilirim.			
13. Hakkımı korumak için elimden geleni yaparım.			
14. Kızgın olduğum zaman, bazen kapıları hızlı kapatabilirim.			
15. Arkadaşlarımla kovalamaca oynamaktan hoşlanırım.			
16. Bana zarar veren birine mutlaka kızarım.			
17. Bir arkadaşımı bana yardım ettiğinde teşekkür etmeyi unuturum.			
18. Kızıp sinirlendiğim zaman beni kızdıran biri olduğunda ona tepki gösteririm.			

EK-5

(İZİN YAZILARI)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.12793618
Konu: Anket İzni

11.12.2015

Sayın: Serpil ÇINAR

İlgi: a) 24.11.2015 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 10.12.2015 tarih ve 12731385 sayılı oluru.

"3. ve 4. sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarına İlişkin Algıların Problem Çözme Becerisi ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi" konulu tezinizin araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) dilekçeniz ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Mustafa YİĞİT
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Elektronik İmza Aslı Sistemimizde Mevcuttur	
Adı Soyadı:	Mualla CELEBİ
Unvanı:	Bölüm Şefi
Tarih:	11/12/2015
İmza:	

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f6a5-89f8-3cf1-87df-0190 koda ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.12731385
Konu: Anket İzni (Serpil ÇINAR)

10/12/2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Serpil ÇINAR'a ait 24.11 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 30.11.2015 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Serpil ÇINAR'ın *"3. ve 4. sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarına İlişkin Algıların Problem Çözme Becerisi ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi"* konulu tezi kapsamında ilimiz Küçükçekmece Mustafa Kemal Paşa İlkokulunda; demografik bilgiler formu, anne baba tutum ölçeği, problem çözme becerisi ölçeği ve saldırganlık düzeyi ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talcibi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/12/2015

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu cvrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 175a-5e09-378f-aeda-fe0b kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında İstanbul'da doğdum. İlk ve orta öğrenimi sırasıyla Sarıyer İlköğretim Okulu ve Vehbi Koç Lisesinde tamamladım. Lisans eğitimimi Fatih Üniversitesi İngilizce Psikoloji Bölümü'nde 2010 yılında tamamladım. Yüksek lisans eğitimimi Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi bölümünde 2012 yılında tamamladım.

Lisans eğitimim sürecince Nöropsikiyatri Hastanesi, Bakırköy Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Kayışdağı ve Okmeydanı Huzurevi, Şişli Etfal Hastanesi, Show Tv, Kumsal Rehabilitasyon Merkezi'nde staj yaptım. ISOM'de bir yıl süresince Toplumsal Duyarlılık Projesi kapsamında gönüllülük esasına dayalı özel eğitim öğrencilerine özel ders projesinde aktif olarak çalıştım.

Psikolojik Testler Eğitimini, Çözüm Odaklı Terapi Eğitimini, Çocuklarda Bilişsel Davranışçı Terapi Yaklaşımı Eğitimini, Duyu Bütünlemesi Eğitimini, Öğrenme Sorunlarına Genel Bakış Eğitimini, Öğrenmenin Nörogelişimsel Basamakları, Uygulamalar ve Öneriler Eğitimini, İlkokul Öğrencileri Okuma Güçlüğü Vaka Çalışmalarını, Deniz Altınay Açık Okulu Eğitimlerini, Süpervizyon ve Vaka Eğitimlerini tamamladım. Aynı zamanda 2012 yılından itibaren İstanbul Psikodrama Enstitüsü Grup Psikoterapisi Terapi Eğitimine devam etmekteyim.

2011 yılında İlk Evre Rehabilitasyon Merkezinde psikolog olarak bir yıl sürecince çalıştım. 2012 yılından itibaren Özel Açık İlköğretim Okulu'nda okul psikoloğu olarak görevime devam etmekteyim.

Yabancı dilim İngilizcedir. Özel ilgi alanlarım çocuk, ergen, aile danışmanlığı ve psikodramadır.

Serpil ÇINAR